

॥ श्रीमते ह्यग्रीवाय नमः ॥

॥ नमः परमविभ्यः ॥

भट्टमल्लविरचिता ।

आख्यातचन्द्रिका ॥

॥ श्रीः ॥

प्रशस्तिश्लोकौ ।

श्रीमतो भट्टमल्लाख्यानिःसृतैषा कालानिधेः ।

विद्वच्चकोरैरास्वाद्या भवत्वाख्यातचन्द्रिका ॥ १ ॥

त्रयीमूर्तेर्भगवतः सम्प्रवृत्ता प्रसादतः ।

त्रैलोक्यचक्षुर्मतस्य तरुण प्रीत्यै प्रकल्पताम् ॥ २ ॥

प्रथमकाण्डः ।

भूवार्यादिप्रकृतये गुरुवन्नयमूर्तये ।

सदाख्यातपदायास्मै परस्मायात्मने नमः ॥ १ ॥

संस्मृत्य गुरुपादाब्जे भट्टमल्लेन रच्यते ।

व्युत्पिस्तूनां प्रमोदार्थमेकार्थाख्यातपद्धतिः ॥ २ ॥

१. अथ भाषाधिकारवर्गः ॥

(१) सत्तायामस्ति भवति विद्यते (२) चाथ जन्मनि ।

उत्पद्यते जायते च प्ररोहत्युद्भवस्यपि ॥ ३ ॥

(३) निर्वर्तते सम्भवति सिद्धौ सिध्यति राध्यति ।

निष्पद्यते च राध्नोति साध्नोति फलतीति च ॥ ४ ॥

(४) वर्तते तु वसत्यास्ते ध्रियते चावतिष्ठते ।

क्षियति स्थलति स्थित्यां मठस्यपि च तिष्ठति ॥ ५ ॥

(५) जीवे बलस्यूर्जयति इवसित्यनिति जीवति ।

अन्यतेऽथ प्राणिति च समनित्युदितस्यपि ॥ ६ ॥

व्यनित्यपानिति प्राणवृत्तिष्वारुणातपञ्चकम् ।

(६) कृच्छ्रजीवे क्षजयति कठस्यातङ्कति त्रयम् ॥ ७ ॥

- (७) परिणामे परिणमत्यात्मनेऽपि विवर्तते ।
 सम्पद्यते कल्पते(८)ऽथ वृद्धौ बृंहति वर्धते ॥ ८ ॥
 आप्यायते स्फायते च श्वपत्युधोति वर्धति ।
 आपूर्यते पुष्यति च पोषत्युधयति पृषति ॥ ९ ॥
 बंहते मंहते मेधपर्येषते च विपोलति ।
 नीवत्यपि स्थूलयते तथा पीवति मीवति ॥ १० ॥
 महीयते च वठति विपोलयति तीवति ।
 क्रमते प्यायते स्फीतीभवति प्रथतेऽपि च ॥ ११ ॥
 क्रम्यते प्रसते तौति तवीति च्छान्दसौ कचित् ।
 (९) स्फुटति स्फोटते फुल्लत्युन्मीलत्यपि पुष्पयति ॥ १२ ॥
 विजम्भते विकचते विकसे विकसत्यपि ।
 (१०) मीलति स्मीलति क्षमीलत्येते सङ्कुचतीति च ॥ १३ ॥
 कूणयत्यपि सङ्कोचे मुकुलीभवतीति षट् ।
 (११) अथो जरायां जरति सप्त जीर्यति क्षीर्यति ॥ १४ ॥
 जूर्यते जारयति च जिनाति च जृणाति च ।
 (१२) दळति स्फोटति विशीर्यते फलति शीयते ॥ १५ ॥
 द्राढतेऽमी विशरणे ध्राढते चाष्ट सीदति ।
 (१३) अल्पत्वे लिङ्यते कृष्पत्यमी हसति चुण्डते ॥ १६ ॥
 चत्वारो(१४)ऽथ दरिद्राति व्युधोति व्युध्वत्तीत्यपि ।
 दरिद्रत्वे त्रयो(१५)ऽथापक्षीयते चापि दीयते ॥ १७ ॥
 अपक्षये जायति चापक्षयत्यपि दस्यति ।
 तस्यत्यपि क्षायति च सायतीति पदाष्टकम् ॥ १८ ॥
 (१६) सप्त प्रध्वंसतेऽप्येति विनश्यति विक्लीयते ।
 प्रक्रीयते विनाशेऽमी स्यू रिष्यति विपद्यते ॥ १९ ॥
 (१७) परैति प्रैति मरणे म्रियते च प्रमीयते ।

सन्तिष्ठते समाप्नोति विरमत्यारमत्यपि ॥ २० ॥

पर्यवस्यत्युपरमत्यात्मनेपदसंस्थिता ।

(१८) निर्वाति निर्वायति विध्यायत्युद्गायतीति च ॥ २१ ॥

उद्गाति शाम्पसीत्येते तेजसो विरतौ तु षट् ।

इति भावविकाराः षट् समेदाः प्राय ईरिताः ॥ २२ ॥

इति भावविकारवर्गः ॥ १ ॥

२. अथ बुद्धिवर्गः ॥

- (१) स्फूर्तौ सप्ताविरस्त्याविर्भवति प्रादुरस्ति च ।
 प्रादुर्भवति निर्भाति स्फुरति प्रतिभासते ॥ २३ ॥
 (२) वेत्ति जानाति जानीते वेद बोधति बुध्यते ।
 निबोधते चेतयते मन्यते प्रतिपद्यते ॥ २४ ॥
 प्रेक्षते पण्डते प्रत्येत्यवगच्छति चेतति ।
 मनुते चोपलभतेऽवैति वेदयतेऽश्नति ॥ २५ ॥
 ज्ञाने * मानयते संवेष्ट्यात्मनेऽयमकर्मकः ।
 गृह्णात्यपि च गृहीते चिकेति च चिकेति च ॥ २६ ॥
 एतौ छन्दसि केषाञ्चित् ज्ञानार्थाः षट् च विंशतिः ।
 धात् च नीवदी ज्ञानविषयौ स्तः क्वचिद्यथा ॥ २७ ॥
 विद्यामु नयते प्राज्ञो वदते तासु पण्डितः ।
 (३) विचेमनस्युरसितः करोति कुरुते † परे ॥ २८ ॥
 मनसा गोचरीकारे (४) मनस्विस्त्वे मनस्यति ।
 (५) मेधायति तु मेधायां त्रयं मेदति मेदते ॥ २९ ॥
 (६) विभ्राम्यति विपर्येति विपर्यस्यति विभ्रमे ।

* “गारयते” इति पाठान्तरम् ॥

† “पदे” इति पाठान्तरम् ॥

भ्रमति भ्राम्यतीत्येते (७) विमतौ तु विमायति ॥ ३० ॥
विमन्यते विवदते तथा विप्रतिपद्यते ।

(८) संशये पञ्च सन्देशि सन्दिग्धे विचिकित्सति ॥ ३१ ॥

संशये च विक्षेपे च (९) वितर्कयति दृढते ।

मीमांसते ह्यमयते वितर्के विमृशत्यपि ॥ ३२ ॥

विन्ते चात्पश्यति परामृशत्युत्प्रेक्षते तथा ।

णावप्युपालोचते द्वौ पर्यालोचत इत्यमू ॥ ३३ ॥

विचारयति सम्पृच्छत्यात्मनेऽयमकर्मकः ।

सम्प्रधारयतीत्येते समर्थयत इत्यपि ॥ ३४ ॥

(१०) शङ्कायां रगतीति स्याद्रेकते शङ्कते त्रयम् ।

(११) सम्भावयति तुल्यार्थावकल्पयतीत्यमू ॥ ३५ ॥

(१२) विस्मृभते तु प्रत्येति विश्वसित्याश्वसित्यपि ।

श्रद्धते श्रद्धधातीति विश्वासे प्रश्वसित्यपि ॥ ३६ ॥

(१३) विवेके तु विवेकेति विविनक्त्यात्मनेऽप्यमू ।

(१४) निश्चिनुते निर्णयते निर्णयति च निर्णयेऽध्यवस्यति च ॥ ३७ ॥

निष्ठक्यति च सप्त च निर्धारयतीह निश्चिनोति स्युः ।

(१५) सङ्कल्पयति सङ्कल्पेऽभिसन्धत्त उदीक्षते ॥ ३८ ॥

(१६) लक्ष्मीकरोत्युद्दिशति चोद्देशेऽपदिशत्यपि ।

साक्षात्करोत्यात्मनेऽपि प्रत्यक्षेऽध्यवस्यत्यपि ॥ ३९ ॥

साक्षयत्यपि चाध्यक्षीकरोत्यनुभवत्यपि ।

(१७) मिमीते मीयते माति मिनोति मिनुते मितौ ॥ ४० ॥

प्रमानुमोपमास्य स्युः प्रानुपादीन्यनुक्रमात् ।

(१८) ध्याने चिन्तयति ध्यायत्यमी भावयति त्रयः ॥ ४१ ॥

(१९) स्मरणे त्वभिजानाति स्मरत्यध्येति च त्रयम् ।

(२०) प्रतिजानाति चोत्कण्ठत्युत्कण्ठयति मण्ठते ॥ ४२ ॥

उत्कण्ठते चोत्कण्ठायामाध्यायत्युन्मनायते ।

(२१) दैवं पर्यालोचयतीत्यर्थे राध्यति चेक्षते ॥ ४३ ॥

(२२) प्रत्यभिजानात्यभिसन्धतेऽप्यनुत्तन्धधाति समा ।

प्रतिसन्धते प्रत्यवमृशति प्रतिसन्दधातीति ॥ ४४ ॥

(२३) विस्मृत्यां विस्मरति च स्फूर्छति प्रस्मरत्यपि ।

(२४) मोहे विचेतीभवति विमृशति च मूर्छति ॥ ४५ ॥

युप्यत्यष्टौ विलुभति रुप्यतृच्छति लुप्यति ।

(२५) प्रयुच्छति संस्रति चानवधाने प्रमाद्यति ॥ ४६ ॥

विमनीभवतीति स्युः पञ्चामी विमनायते ।

(२६) समादधात्यवदधात्यमी प्रणिदधाति च ॥ ४७ ॥

आत्मनेऽपि त्रयं क्षीलत्यवधाने (२७)ऽय संश्रवे ।

आश्रृणोति प्रतिशृणोत्यभ्युपैत्यभ्युपेयते ॥ ४८ ॥

आतिष्ठतेऽवगिरते प्रतिजानीत इत्यपि ।

सङ्गिरते संशृणोतीत्यात्मनेऽयमकर्मकः ॥ ४९ ॥

समादधात्यात्मनेऽपि मुणत्यभ्युपगच्छति ।

(२८) उर्यर्थं यूर्यररीभ्यः करोति कुरुते * परे ॥ ५० ॥

प्रसौत्यभ्यनुजानाति प्रसवत्यनुमन्यते ।

शूषति स्मानुमनुतेऽप्यनुज्ञाया (२९) मयेक्षणे ॥ ५१ ॥

निर्धर्णयति निध्यायत्यालोचयति पश्यति ।

आलोकते लक्षयते निभाळयत ईक्षते ॥ ५२ ॥

निरूपयत्यपि निष्णायते च विचायति ।

निबुन्दत्यात्मनेऽपि द्वौ लक्षयत्यपि लोचते ॥ ५३ ॥

चष्टे छन्दसि सम्पश्यत्यात्मने स्यादकर्मकः ।

(३०) शृणोत्याकर्णयति च तद्वक्षिणमयत्यपि ॥ ५४ ॥

निशाम्यतीति श्रवणे (३१) * घ्राणे जिघ्रति शिङ्गति ।

(३२) स्पृशत्यामृशति स्पर्शे लुपत्यालभते च षट् ॥ ५५ ॥

स्पृशति स्पर्शते (३३) छेदि त्वास्वादे रसयत्यपि ।

लागयत्यास्वादयति छेदि राकयतीति षट् ॥ ५६ ॥

इति बुद्धिवर्गः ॥ २ ॥

३. अथ अन्तःकरणवृत्तिवर्गः ॥

- (१) लषते लष्यति लषत्याल्लास्ते माङ्गलीप्सति ।
आकाङ्क्षति स्पृहयति नाथते वष्टि वाञ्छति ॥ ५७ ॥
आशंसते कामयते लष्यते वाङ्मलीच्छति ।
लिप्सते हर्षतीच्छायां खटत्यप्यनुरुध्यते ॥ ५८ ॥
विंशतिः स्युः (२) भ्रूणयते त्वपि लुभ्यति गृध्यति ।
ककते † चार्थयति च गाधये षट् स्युर्धनायति ॥ ५९ ॥
- (३) क्रमते क्रम्यते यस्यस्युद्युक्ते चोत्सहस्यपि ।
आराधयत्युत्सहत पषते संयसत्यपि ॥ ६० ॥
यसत्यपि प्रयतते संयस्यति च जेहते ।
वेहते षोडशोत्साहे वाहतेऽमी व्यवस्यति ॥ ६१ ॥
- (४) विप्रीयतेऽपरजति द्वेष्टि द्वेपेऽपरष्यति ।
विरुणाद्धि विगृह्णाति पञ्चामी चात्मनेपदे ॥ ६२ ॥
वैरायते स्पर्धते च (५) विराध्रोत्यभ्यसूयति ।
सूक्ष्मतीक्ष्ण्यति चेष्ट्यायामीर्ष्यत्यपि च भस्स्यते ॥ ६३ ॥
- (६) मोदते ङादते माद्यत्यानन्दति च तुष्यति ।
हृष्यति प्रीयते निर्वात्यपि नन्दति तूषते ॥ ६४ ॥

* "प्राती" इति राघवनेवधीय १।४ श्लोकव्याख्याने पाठः ॥

† "गर्धयति च" इति पाठान्तरम् ॥

- निर्वृणोत्पात्मने मुख्यत्येते प्रीतौ सुखायते ।
प्रचेतीभवतीत्येवं प्रमनीभवतीति च ॥ ६५ ॥
सुमनायत इत्येवं सुमनीभवतीत्यपि ।
- (७) ह्रियां ह्रीच्छति जिह्रेति लजते च हूणीयते ॥ ६६ ॥
व्रीड्यति व्रपते मन्दाक्षयत्यप्यष्ट लज्जते ।
- (८) बिभेति प्रस्यति दरत्येवं असति भेषते ॥ ६७ ॥
विनक्ति भ्यसते चैव दर्भयत्यपि दर्भति ।
भेषत्युद्विजते भीत्यां व्यथते द्वादशेरिताः ॥ ६८ ॥
- (९) तितिक्षतेऽधिकुरुते क्षान्तौ सहति सहाति ।
सृष्यतीदं मर्षति चेत्यात्मनेऽपि चतुष्टयम् ॥ ६९ ॥
* क्षाम्यत्येवं क्षामयति क्षमते परिमृष्यति ।
तथा मर्षयति क्षम्पयति साहयतीति च ॥ ७० ॥
- (१०) अवधीरयति यातयत्यवजानाति हेडते ।
विमानयत्यष्टयति सुहृदस्यवमन्यते ॥ ७१ ॥
होडते हिण्डते रौडत्येते शेडति सेडति ।
करोत्यधस्तिरोभ्यां चात्मनेऽवगणयत्यपि ॥ ७२ ॥
अनादरे स्माययते तथा परिभवत्यपि ।
मङ्गते त्वात्मने विप्रकरोति निकरोति च ॥ ७३ ॥
त्रयोऽतिसन्दधात्येते (११) विचति छल्यत्यपि ।
प्रलोभयत्यपि शठःपुल्लापयत इत्यपि ॥ ७४ ॥
दभ्नोति विप्रलभते प्रतारयति वञ्चने ।
अमी वञ्चयते गर्धयति (१२) चाद्य जिघांसने ॥ ७५ ॥
जिघांसति द्रुक्षति चापराधनोत्यपराध्यति ।
अपराध्यत्यपकरोत्येतेऽपकुरुतेऽपि च ॥ ७६ ॥

* "क्षाम्यत्येवं क्षीकयति" इति पाठान्तरम् ॥

चिरिणोति रिणोत्येवं क्षिणोति जिरिणोति च ।

दाशोति च हणोत्याहुः पदानि च्छान्दसानि षद् ॥ ७७ ॥

(१३) कुप्यति क्रुध्यति क्रोधे मामते भामयत्यपि ।

चण्डते रोषयति च मन्तुयति च रुष्यति ॥ ७८ ॥

गुध्नात्येवं संरभतेऽध्यायुक्तात्यात्मनेऽप्यदः ।

आग्रहेऽभिनिविशते (१४) कृपायां करुणायते ॥ ७९ ॥

कृपायते चानुकम्पतेऽनुक्रोशस्यूतीयते ।

घृणायते च दयते क्रपतेऽभ्युपपद्यते ॥ ८० ॥

प्रसीदत्यनुगृह्णाति चात्मनेऽयं (१५) विषादिति ।

शोचतीति च शोके द्वे (१६) त्रयोऽनुशयवाचिनः ॥ ८१ ॥

अनुशोतेऽनुवपति स्युर्विप्रतिसरत्यमी ।

(१७) कन्दति क्रन्दति क्रन्दत्यस्त्रयत्यपि रोदिति ॥ ८२ ॥

वाष्पायते विलपति तेवते परिदेवते ।

क्रोशति क्रिन्दते क्रिन्दत्येते द्वादश रोदने ॥ ८३ ॥

(१८) अनुरज्यत्यनुरजत्यात्मने मिन्दत्ययम् ।

(१९) मेघति स्निग्यति स्नेहे ग्रायते सप्त मेदते ॥ ८४ ॥

गर्वेऽभिप्रप्यते गर्वयते कर्वति खर्वति ।

हृष्यति स्माभिमनुते गर्वत्युदति हृष्यति ॥ ८५ ॥

क्षीयते शौढति कडत्यपि हर्षति कण्डते ।

माद्यत्यहङ्करोत्पात्मने (२०) ऽप्युन्मादे तु लोढति ॥ ८६ ॥

म्लेढत्युन्माद्यति म्लेढत्येते लेढ्यति लोढ्यति ।

(२१) ताम्यति आम्पयति ग्लानौ खिन्ते खिन्दति खिद्यते ॥ ८७ ॥

ग्लायति क्लाम्यति परिक्लायति क्लाम्यतीति च ।

निर्विद्यते चोपति च ग्लेपते (२२) ऽप्यय दूयते ॥ ८८ ॥

क्लिष्यते व्ययते तन्तस्यति पम्पस्यतीति च ।

दुःखायते दुःखयति च दुःखे कृच्छ्रायतेऽष्टकम् ॥ ८९ ॥

(२३) बीभत्सते च बीभत्से जुगुप्सत ऋतीयते ।

(२४) प्रमीलतीति तद्ग्रां स्याद्वर्णते प्रचलायते ॥ ९० ॥

(२५) जम्भते जृम्भते चापि जृम्भे जञ्जम्भते त्रयम् ।

(२६) श्लेते द्रायति निद्राति संसस्ति स्वापितीति च ॥ ९१ ॥

निद्रायते संविशति निद्रायां संस्ति मन्दते ।

(२७) बलते परिवृत्तौ स्याद्व्योढते परिवर्तते ॥ ९२ ॥

(२८) प्रबुध्यते च जागर्ति द्राहते जागरे त्रयम् ।

इत्यन्तःकरणवृत्तिवर्गः ॥ १ ॥

४. अथ वाकिक्रियावर्गः ॥

(१) आचष्टे वक्ति वदति रुपत्याख्याति भाषते ।

ब्रूतेऽभिधत्ते गदति व्याहरत्यपि जल्पति ॥ ९३ ॥

श्रवीत्यभिदधाति व्याहरते कथयत्यपि ।

गृणात्युद्दरयत्युक्तौ कीर्तयत्यालपत्यपि ॥ ९४ ॥

भणत्यपि वचत्येके वाचयत्यपि शंसति ।

(२) पठत्यधीतेऽध्ययने चर्चयत्यपि चर्चति ॥ ९५ ॥

आमनस्युपयुक्ते च गमयत्यपि शिक्षते ।

(३) शिक्षणेऽध्यापयति च शिक्षयत्यनुशास्ति च ॥ ९६ ॥

(४) वेदमाचष्ट इत्यर्थे वेदापयति सम्मतम् ।

(५) संस्तौत्यभ्यस्यति परिचिनोतीत्यात्मनेऽप्यमी ॥ ९७ ॥

स्युः शीलयति च गुणयत्याभ्रेडयति शीलने ।

(६) सत्यापयति सत्योक्तौ (७) कुन्द्रयत्यनृतोदिते ॥ ९८ ॥

(८) असम्पद्युक्तौ शठयत्येवं शठयति द्वयम् ।

(९) अपशब्दयति म्लेच्छत्यपभ्रंशयतीत्यपि ॥ ९९ ॥

श्लेच्छयत्यपशब्दे स्युरपभाषत इत्यमी ।

(१०) स्खलति भ्रेषति श्लेषत्यन्यत्वेऽन्यथयत्यपि ॥ १०० ॥

(११) मिथ्याकारयते त्वेतदन्यथात्वेऽसकृत्कृते ।

(१२) शपते शप्यति शपत्याक्रोशत्यपि शप्यते ॥ १०१ ॥

वेदत्याक्रोशनेऽमी षड्(१३) य मिथ्याभिशंसने ।

अभ्याख्यात्यप्यभिशापत्यभ्याचष्टेऽभिशंसति ॥ १०२ ॥

(१४) जुगुप्सते वाचयति प्रवदत्यपि गर्हते ।

त्रयः क्षिपत्यात्मनेऽपि चोपक्रोशति निन्दति ॥ १०३ ॥

निसः परेश्वर वदति गल्हत्यपि च गल्हते ।

निन्दायां स्युः कुत्सयते क्षिपत्यपकरोत्यमी ॥ १०४ ॥

(१५) भर्त्सयते तर्जयते सन्तर्जति लजति लाजति च ।

लज्जति लाज्जति तुल्याः तर्जयति च दृश्यते कविषु ॥ १०५ ॥

(१६) प्रतिभिन्ते प्रतिभिनस्युपालभत इत्यपि ।

उपालम्भे (१७) सनिन्दे तु परिभाषत इत्यदः ॥ १०६ ॥

(१८) स्तौति स्तुते लुवति नौति पनायतीष्टे

स्तुत्यामृत्यपि पणायति च स्तवीति ।

स्युर्वन्दतेऽर्कयति चेदयति प्रशंस-

त्येतानि पञ्चदश दीव्यति मन्दते च ॥ १०७ ॥

(१९) कथ्यते स्तोमयति च श्लाघते शाडतेऽपि च ।

शीभते शलभते शाडयते स्युः सप्त कथ्यते ॥ १०८ ॥

(२०) कवते वर्णयति च कवित्वे कवयत्यपि ।

(२१) उपश्लोकयतीत्येतच्छ्लोकोपस्तवनार्थकम् ॥ १०९ ॥

(२२) यज्ञेषु शंसतीत्यृग्भिः (२३) स्तुते स्तौतीति सामभिः ।

(२४) शास्त्रे * प्रतिगृणातीति प्रोत्साहेऽनुगृणाति च ॥ ११० ॥

* शास्त्रे शास्त्रसम्बन्धिनि, प्रोत्साहे इत्यस्य विशेषणमेतत् ॥

(२५) स्यात्प्रत्ययभिवदत्याशीर्वाद आशास्त इत्यपि ।

(२६) निवध्नाति ग्रन्थति च ग्रध्नाति श्रन्थयत्यपि ॥ १११ ॥

श्रध्नाति वटयत्येवं पटयत्यपि गुम्फति ।

गुफत्येकादश ग्रन्थे दधति ग्रन्थयत्यपि ॥ ११२ ॥

(२७) समाहरति सङ्क्षेपे सङ्गृह्णाति समस्यति ।

साङ्क्षिपत्यात्मनेऽप्येते सङ्क्षिप्यति तनक्ति च ॥ ११३ ॥

यन्त्रयत्यपि साङ्क्षिमावष्ट कूणयतेऽप्यमी ।

(२८) विस्तृणाति व्यस्यति च विस्तृणात्पातनोति च ॥ ११४ ॥

चत्वारस्त्वतिविस्तारे (२९) पञ्चते पञ्चयत्यपि ।

व्याकरोति व्याकुरुते व्याचष्टेऽर्थापयत्यपि ॥ ११५ ॥

व्याख्याति स्पष्टयति च व्यनक्ति व्यञ्जयत्यपि ।

करोति मादुराविभ्यौ विवृणोत्यात्मनेऽप्ययम् ॥ ११६ ॥

प्रकाशने प्रकथयत्येते लक्षयतीत्यपि ।

तिष्ठते घोषयति च विशब्दयति घोषति ॥ ११७ ॥

(३०) आकारयत्याहयति हूतौ निहयते त्रयम् ।

(३१) स्यात्संहूतौ संहयते (३२) स्पर्धया हयते हवे ॥ ११८ ॥

(३३) अनुयुक्ते प्रश्नयति प्रश्ने ज्ञीप्सति पृच्छति ।

(३४) आपृच्छते तु यात्रार्थे (३५) विप्रश्ने राध्यतीक्षते ॥ ११९ ॥

(३६) आभिमुख्येन वचने प्रवदत्यभिवाक्ति च ।

प्रतिवक्त्युचयति प्रत्याहेत्यादयोऽपि च ॥ १२० ॥

(३७) अपहृतेऽपजानीते निहृतेऽपलपत्यमी ।

अपहृत्वे (३८) निराचष्टे प्रत्याचष्टे निरस्यति ॥ १२१ ॥

प्रत्यादिशत्यपनयत्यपोहति परास्यति ।

पराणुदति चापास्यत्यात्मने स्युर्व्युदस्यति ॥ १२२ ॥

नवैतेऽपाकरोतीति प्रत्याख्याति निराकृतौ ।

- पराकरोत्पोगति च दूषयत्यपि लुञ्जति ॥ १२३ ॥
 (२९) उपमन्त्रयते चोपवदते सान्त्वयत्यपि ।
 चपत्युपच्छन्दयति सामयत्यपि सान्त्वने ॥ १२४ ॥
 सप्तानुनयतीत्येतदात्मनेऽप्य(४०)थ सूचने ।
 सूचयत्यप्युत्कुरुते त्रयः पिशुनयत्यपी ॥ १२५ ॥

इति वाक्यक्रियावर्गः ॥ ४ ॥

५. अयं ध्वनिक्रियावर्गः ॥

- (१) ह्लादते नर्दति नदत्यपि गर्जति गुञ्जति ।
 कूजति स्त्रीजति गुजत्यपि गजति युञ्जति ॥ १२६ ॥
 रेभते शिञ्जति रणत्येवं घ्रणति मुञ्जति ।
 अम्बते लम्बते वेढत्यणति कणतीति च ॥ १२७ ॥
 शब्दायते कणति च रौति भ्रणति रासते ।
 वणति घ्रणति ह्लादते च ध्वनति नासते ॥ १२८ ॥
 कल्लते कौति वनति ध्वनयत्यपि मोजति ।
 कवते तोसति रसत्यपि ह्रसति रायति ॥ १२९ ॥
 गवते घोषति रवीत्यपि स्पमति कायति ।
 रुवते घवते कनूयतेऽवते स्वनतीति च ॥ १३० ॥
 रम्भते खवते गर्जयत्येते शब्दवाचिनः ।
 (२) भषते बुक्षयति च बुक्षतीति शुनां ध्वनौ ॥ १३१ ॥
 (३) रिणाति रेषते वार्के (४) तिरश्चा वाडयते ध्वनौ ।
 (५) द्राङ्गति ध्राङ्गति ध्वाङ्गत्येते स्युर्धोरवाक्षिते ॥ १३२ ॥
 (६) घुरत्यार्ते च कुरति (७) तारे कोचति निःस्वने ।
 (८) हेषते द्वेषतेऽध्वानां (९) हस्तिनां बृंहतीति च ॥ १३३ ॥

- (१०) जीमूतानां स्तनयति गदयत्यपि गर्जति ।
 (११) स्फूर्जत्यग्नानिनिर्घोष (१२) उत्कण्ठास्वन आनुते ॥ १३४ ॥
 (१३) उच्चर्चति च सङ्क्रीडेत्यते शकटकूजने ।
 (१४) हिकते हिकतीत्येतौ हिकायां (१५) क्षौति तु क्षुते ॥ १३५ ॥
 (१६) कासते कफजे शब्दे (१७) सौरते मणतीत्यदः ।
 (१८) कौक्षे कर्दस्य (१९) पानोत्थे पर्दते शर्भते पदे ॥ १३६ ॥
 (२०) चीत्करोति * टङ्करोति करिकासुं कयोः क्रमात् ।
 द्वावात्मनेऽपि (२१) भूषादेः शिङ्गे (२२) गीते तु गापति १३७ ॥
 (२३) उपवीणयतीत्येतदुपगाने हि वीणया ॥ १३८ ॥

इति ध्वनिक्रियावर्गः ॥ ५ ॥

अत्र भावविकाराणां धियामिच्छादिकर्मणाम् ।

वाचां तत्सङ्गतानां च पर्यायाः प्राय ईरिताः ॥ १३९ ॥

इति प्रथमकाण्डः ॥

अथ द्वितीयकाण्डः ।

अथोप्यन्ते नृविमादिचेष्टा वर्गैः समासतः ।

प्रसङ्गसङ्गताश्चान्याः पर्यायैस्तिरूपदात्मकैः ॥ १ ॥

१. अथ मनुष्यचेष्टावर्गः ॥

(१) प्रक्रम्यते प्रारभते प्रस्तौत्युद्गतयत्यपि ।

प्रस्तुते चोपक्रमते दशोपक्रम्यतेऽप्यमी ॥ २ ॥

* "क्वेडरोति" इति पाठान्तरम् ॥

अभ्यादचे प्रक्रमते उपजानात्पुपक्रमे ।

(२) कृतौ करोत्यावहति * विदधात्यादाधाति च ॥ ३ ॥

वितनोत्यात्मने पञ्च (३) सृजत्युत्पादयत्यपि ।

निर्मिमीते भाषयति निर्माति रचयत्यपि ॥ ४ ॥

निष्पादयति निर्वर्तयति साधयतीति च ।

(४) अनुतिष्ठत्पाचरति श्रद्धायुक्तेऽनुसृज्यते ॥ ५ ॥

(५) उत्तिष्ठते तु घटते चेष्टते त्रन्दतीहते ।

व्यापच्छते व्यापियते चेष्टनेऽष्टौ प्रवर्तते ॥ ६ ॥

(६) विडुत्सर्गे तु गुवाति हदते(७)ऽध्यावमेहति ।

मूत्रणे मूत्रयति च प्रस्रवत्यपि च त्रयम् ॥ ७ ॥

(८) उद्वर्तयति चोत्सादयत्युत्सीदति तत्समम् ।

(९) वस्ते प्रोणोति संवस्त्रयति प्रोणोति चेळति ॥ ८ ॥

परिधत्ते परिदधात्याच्छादे प्रोणुतेऽष्टकम् ।

(१०) अनुलिम्पति चर्चायां दिग्धे देग्ध्यनुलिम्पते ॥ ९ ॥

चर्चत्येवं चर्चयति षट्(११)थो भूषणार्थकाः ।

मण्डति मण्डयति च भूषयत्यपि भूषति ॥ १० ॥

परिष्कारोत्यात्मनेऽलङ्करोति द्वे च मङ्कते ।

प्रसाधयत्य(१२)थोत्तंसत्यवर्तसेऽवर्तंसति ॥ ११ ॥

(१३) मतिमुञ्चत्यपिनश्नत्यामुञ्चति पिनश्नति ।

भुषाद्यामोचने चत्वार्युहनीयानि चात्मने ॥ १२ ॥

(१४) चकास्ति यासते भाति शोतते रोचतेऽसति ।

राजति त्वेषति घृणोत्यात्मनेऽपि चतुष्टयम् ॥ १३ ॥

आजते शुम्भति युभत्येजते शोभतीति च ।

प्रकाशते आशते च भ्लाशते इत्यप्यपि द्वयम् ॥ १४ ॥

भ्रेजते दीव्यति हटत्यमी ष्वलति जोतते ।

वर्चते दीप्यते दीप्तौ कनत्युल्लसतीति च ॥ १५ ॥

केचिज्जियति दीप्तीते वभास्ति छान्दसान्विदुः ।

कञ्चते योतते मन्दतेऽमी द्वात्रिंशदीरिताः ॥ १६ ॥

(१५) नटत्यमी नाटयति नृचे नृत्यत्य(१६)थो हमे ।

जक्षति कक्खति तकति प्रहसति कखति घयति स्मयते १७

(१७) क्रीडति दीव्यति खेळति केलति विहरति च कूर्दते लमति ।

रमतेऽमी विहरते कुमारयति खूर्दते ॥ १८ ॥

केलायति ललत्येलायति खेलायतीति च ।

आङ्गेऽनुसम्परिभ्यश्च क्रीडते क्रीडनार्थकाः ॥ १९ ॥

(१८) हिलति स्याज्जावकृतौ त्रयं चुडति चुळति ।

(१९) विडम्बयत्यनुकरोत्यात्मनेऽनुहरत्यदः ॥ २० ॥

अनुकारे (२०) रिङ्गणे तु रिङ्गति स्खलति द्वयम् ।

(२१) भण्डते स्फुण्डयति च केलौ परिहसत्यपि ॥ २१ ॥

(२२) कुत्सिते स्मयने प्रोक्तं तद् वा कुस्मयते पदम् ।

(२३) तर्पे तृष्यत्यमी धित्सत्युदन्यति पिपासति ॥ २२ ॥

(२४) पिबत्याचामति धयत्यपि चूषति पीयते ।

पाने(२५)ऽथ क्षुध्यति क्षुध्यशनायाति जियत्सति ॥ २३ ॥

(२६) जेमत्यश्नाति जमति भक्षयत्यात्ति खादति ।

चरति प्साति झमति भुङ्क्ते चमति चर्वति ॥ २४ ॥

वश्मते घसति कापि छमति प्रत्यवस्यति ।

चषत्यप्यभ्यवहरत्येते तर्णोति भक्षति ॥ २५ ॥

तृणोति चात्मने पश्चात्पुपभुङ्क्ते च जक्षति ।

वेति भुक्तौ विष्वणति चावष्वणति सध्वनौ ॥ २६ ॥

(२७) ग्रसते ग्लसते गीर्णो गिरत्येते गिलत्यपि ।

- (२८) गर्हितायां निजागतिं निजोग्रहयत इत्यपि ॥ २७ ॥
 (२९) दन्दश्यते दन्दशीति दन्दष्यपि च खर्दति ।
 गर्हो दंशे(३०)ऽय दशति युद्धे दंशयति द्वयम् ॥ २८ ॥
 (३१) वान्तौ वपत्युद्गिरति स्तुम्भस्युद्गिरतीत्यमी ।
 (३२) निष्ठीव्यति ष्ठीव्यति च निष्ठीवति च युष्कृतौ ॥ २९ ॥
 (३३) शेषे परिशिनष्टीति शेषयत्यपि शेषति ।
 (३४) तृप्यत्येते मादयते तृप्तौ ध्रायति तृप्फति ॥ ३० ॥
 तृप्नोत्येके छन्दसीदं तृपत्येवं चकृत्यपि ।
 (३५) विश्राम्यतीति विश्रान्तौ क्वचिद्विश्रमते मतम् ॥ ३१ ॥
 (३६) स्युरास्ते तृपविशति निषीदत्युपवेशने ।
 (३७) ऊर्ध्वोभवति तूचिष्टतुर्ध्वत्वे तिष्ठतीत्यपि ॥ ३२ ॥
 (३८) आदाने कौकते लाति गर्हते गृह्यते क्वचित् ।
 वर्कते घिण्णते गृह्णात्येवं झपति चीवति ॥ ३३ ॥
 स्वीकरोतीति चत्वारि चात्मने स्युः प्रतीच्छति ।
 घृण्णतेऽमी गृह्यते घृण्णते स्युश्चतुर्दश ॥ ३४ ॥
 (३९) रहति त्यजति त्यागे जहात्युज्झति बुस्यति ।
 विमृजत्युत्सृजति च मुञ्चते मुञ्चतीति च ॥ ३५ ॥
 विष्यत्यवस्यति रहयति मोक्षयतीत्यपि ।
 मोचयत्यूनयति चात्सृज्यते हापयत्यमी ॥ ३६ ॥
 (४०) वृणाक्ति वर्जयति च वृक्के युक्कति जुक्कति ।
 वर्जने राखति प्रत्याचष्टे वर्जति जुक्कति ॥ ३७ ॥
 व्यासेधति निषेधस्यात्मने परिहरत्यपि ।
 (४१) अय व्रीणाति वरति वृणाति च वृणोति च ॥ ३८ ॥
 व्रीण्यात्मनेऽपि वरणे वारयत्यपि वृक्षते ।
 वाहृत्यते कीटयति व्रीयते चापि वृष्यति ॥ ३९ ॥

- (४२) करोति हस्तेपाणिभ्यां कुरुते चोपयच्छते ।
 विवहृत्युद्गति चोद्वाहे परिणयत्यपि ॥ ४० ॥
 चत्वारि वात्मने (४३) उपेष्टेऽनूदेऽत्र परिविन्दति ।
 (४४) परिष्वजत आशिष्यत्यालिङ्गत्युपगृहति ॥ ४१ ॥
 क्रोडीकरोत्यात्मने द्वावङ्कपालयतीति च ।
 आलिङ्गने सप्त परिरभतेऽप्य(४५)य कामने ॥ ४२ ॥
 रिरंसते कामयते यियप्सति (४६) वृषस्यति ।
 अन्यस्त्री चे(४७)दथाश्वा चेदश्वस्यत्य(४८)य चुम्बने ॥ ४३ ॥
 निक्षति चुम्बति निस्ते (४९) व्यवैति मिथुनीभवत्यपि च ।
 यभति च भजतीत्येते निधुवति संविशति मैथुनेऽमी स्युः ॥ ४४ ॥
 (५०) उपभुङ्क्ते तूपभोगे सम्भुङ्क्ते निर्विशत्यपि ।
 (५१) शूलत्यामयतीत्येते रुजत्यपि रुजि त्रयम् ॥ ४५ ॥
 (५२) प्रसूयते प्रसूते च गर्भमोक्षे विजायते ।
 प्रजायते जनयति जजन्ति च्छान्दसं विदुः ॥ ४६ ॥
 (५३) उल्लाघयति भैषज्ये भिषज्यति चिकित्सति ।
 उपक्रमत इत्येतेच्छाम्यत्युपरमत्यमी ॥ ४७ ॥
 इति मनुष्यचेष्टावर्गः ॥ १ ॥
 २. जय ब्रह्मचेष्टावर्गः ॥
 (१) प्रक्षालयति प्लूपलयति शोषयतीत्यमी ।
 निर्णेनेक्ति पुनातीति धावत्यप्यात्मने त्रयम् ॥ ४८ ॥
 निङ्के मार्ष्टि च शौचे स्युर्मार्जयत्यपि मार्जति ।
 (२) मज्जत्याप्लवते स्नाति स्नायत्येतेऽवगाहते ॥ ४९ ॥
 स्युर्मज्जने क्रुडत्येते (३) शुन्ध्यत्यपि शुन्धति ।
 शुन्धते शुन्ध्यति शुचीभावे स्युरवदायति ॥ ५० ॥
 (४) उपस्पृशति चाचामत्यम् आचमनार्थके ।

- (५) अभिवाद्यते नमति प्रणतावभिवन्दते नमस्यति च ॥ ५१ ॥
उपसङ्गुह्मात्पुपसङ्गुह्नीते प्रणिपतति नमस्कुरुते ।
- (६) अथार्चत्यञ्जति भजत्यपचायति चारत्नने ॥ ५२ ॥
चत्वारि वस्त्रयति च सभाजयति मानति ।
सपर्यत्यर्चयति चाराध्नोति मह्यत्यपि ॥ ५३ ॥
पूजयत्यर्हयति च महत्याराधयत्यपि ।
मानयत्यञ्जयति चार्हति यक्षयतेऽर्चने ॥ ५४ ॥
- (७) सम्मन्यते त्वाद्विषते सम्भावयति सृक्षति ।
सत्करोत्यादरेऽपि स्युः(८)रुपास्तौ वरिवस्यति ॥ ५५ ॥
शुश्रूषते परिचरत्युपास्ते च द्रवस्यति ।
- (९) यजति त्रिदशार्चायां यजते चोपतिष्ठते ॥ ५६ ॥
- (१०) भिष्णज्यत्युपसेवायां छाडयत्युपसेवते ।
वासयत्यपि संवाहयति विश्रमयत्यपि ॥ ५७ ॥
- (११) ददाति निर्वपति च दधात्यपि च दाशति ।
सनोति दासति दिशत्यात्मने सप्त यच्छति ॥ ५८ ॥
अपवर्जयति स्पर्शयति विश्राणयत्यपि ।
वितरत्यर्पयति च वणत्यतिमृजत्यपि ॥ ५९ ॥
ददते राति शणति प्रतिपादयतीति च ।
दाने विलभते भ्राजयति श्रणति लाति च ॥ ६० ॥
- (१२) स्वध्याकरोत्यात्मने द्वौ पितृभ्यो निर्वपत्यपि ।
- (१३) विक्षिपत्यात्मनेऽपि स्याद्विक्षेपे विकिरत्यपि ॥ ६१ ॥
- (१४) प्राक्षिप्यति प्राक्षिपति मिनोत्यप्यात्मने द्वयम् ।
प्रक्षेपे पर्ययति च (१५) हविर्दाने जुहात्यदः ॥ ६२ ॥
स्वाहावौषद्वषडभ्यश्च करोति कुरुते पदे ।
- (१६) भीणाति प्रयति द्वावप्यात्मनेऽवति तर्पति ॥ ६३ ॥

- पृणाति भीणयति च जिन्वत्यपि च हिन्वति ।
धिनेति धिन्वति ध्रायतीत्यादीनि च तर्पणे ॥ ६४ ॥
- (१७) केतयत्यामन्त्रयते निमन्त्रयत इत्यपि ।
आमन्त्रणे ग्रामयति कुणयत्यपि पञ्चकम् ॥ ६५ ॥
- (१८) धापयत्यात्मनेऽपि द्वौ धापने पापयत्यमू ।
चूषयत्यादयोऽप्यत्र स्युः(१९)रथो परिवेषणे ॥ ६६ ॥
परिवेवेष्टि परिवेविष्टे यामयति त्रयम् ।
- (२०) आदयत्यात्मनेऽप्येतद्भोजयत्यादि भोजने ॥ ६७ ॥
- (२१) पृणाति पुरयति च विपतिं प्राति पूर्वति ।
पारयत्युम्भति तथा पर्वत्युम्भति मर्वति ॥ ६८ ॥
तूणयत्याप्याययति पूरणे स्युर्भृणाति च ।
- (२२) आह्लादते मृढति च मृणाति सुखयत्यपि ॥ ६९ ॥
पृढत्येवं मदयति मृढयत्यादि तोषणे ।
- (२३) इष्यारम्भे दीक्षते च (२४) जपतीति जपे तथा ॥ ७० ॥
- (२५) जञ्जप्यते तु जज्जप्ति कृत्सिते जज्जपीति च ।
- (२६) अभुक्तौ त्वपवसति लङ्घते व्रतयत्यपि ॥ ७१ ॥
- (२७) तपस्यति श्राम्यति च तप्यते च तपःकृता ।
- (२८) मुण्डति मुण्डयति च मौण्ड्ये वापयतीति च ॥ ७२ ॥
मद्वाकरोत्यात्मनेऽपि द्वयं भद्राकरोति च ।
- (२९) उपैक्षत उदास्ते च पदे माध्यस्थवाचिनी ॥ ७३ ॥
- (३०) स्युर्विरज्यत्युपरमत्यात्मने विरमत्यमी ।
उपशाम्यति वैराग्ये मोक्षते च मुमुक्षते ॥ ७४ ॥
- (३१) परिव्रजति सन्न्यासे 'सन्न्यस्यत्यात्मनेऽप्यदः ।
- (३२) ब्रह्मीभवति कैवस्ये मुख्यते चापवृज्यते ॥ ७५ ॥

२. अथ क्षत्रियचेष्टावर्गः ॥

- (१) ऐश्वर्यं इन्दति नाथति सुरत्यपि नाथते ।
तप्यते तपतीत्येके सुवतीष्टे च सौति च ॥ ७६ ॥
- (२) मुनक्ति पाति दयते गोपायति पिपति च ।
रक्षति त्रापते त्राणे पाळयत्यपि तेजति ॥ ७७ ॥
स्पृणोति कुण्डयति च गुण्डयत्यपि जंसति ।
- (३) शास्ति शिष्टौ दण्डयति शिक्षयत्यपि दाम्पयति ॥ ७८ ॥
- (४) आवर्जयति वशयत्यपि राधयतीति च ।
वशीकरोति सङ्गृह्णात्यात्मने द्वौ वशीकृतौ ॥ ७९ ॥
- (५) परिक्रीणीत इत्येतदुत्कोचादिवशीकृतौ ।
- (६) आयत्तौ स्यादायतते वशीभवति राधयति ॥ ८० ॥
- (७) स्थिरीकृतौ स्थापयति द्रढयत्यपि बृंहति ।
- (८) दधाति धत्ते विमृते विभर्ति भरतीति च ॥ ८१ ॥
धरतीत्यात्मनेऽपि द्वौ भुरण्यति धिपत्यपि ।
मलते धारयति च मल्लते पोषयत्यपि ॥ ८२ ॥
दधते त्रासयति च स्कुन्दते धारणार्थकाः ।
- (९) निपुङ्ग आह्वापयति निर्दिशत्यादिशत्यपि ॥ ८३ ॥
द्वावात्मनेऽपि चाज्ञाया(१०)मथ प्रस्थापयत्यमी ।
स्युः प्रेपणे प्रेषयति प्रेषयति प्रहियोति च ॥ ८४ ॥
- (११) सन्देष्टे वादयति च सन्दिशत्यात्मनेऽप्यदः ।
- (१२) सुवति क्षिप्यति प्रेरयतीरति कुपुष्यति ॥ ८५ ॥
नुदति क्षिपतीत्येतावात्मने कालयत्यपि ।
द्विपत्येवं डेषयति लाभयत्यपि द्विप्यति ॥ ८६ ॥
ईरयत्येळयति च प्रेरणेऽस्यति विस्स्यति ।
- (१३) सेवते जुपते चापि शेवते क्लेबतेऽपि च ॥ ८७ ॥

- खेवते गेवते चापि ग्लेवते पेवते तथा ।
मेवते चापि सेवायां भजति श्रयतीति च ॥ ८८ ॥
आत्मनेऽनुरुणद्धेयतेऽनुसरत्यनुवर्तते ।
- (१४) सम्भक्तौ तु वृणीते स्युर्वेनत्येवं सनत्यमी ॥ ८९ ॥
- (१५) सज्जः करोत्यात्मनेऽपि सार्हो सशक्रोति च ।
- (१६) नृणाति लम्भयति च वहत्यपि नयत्यमू ॥ ९० ॥
आत्मनेऽपि प्रापणे स्युः प्रापयत्यापयत्यपि ।
गत्यर्था ये णिजन्तास्ते धातवो नीबूममार्थकाः ॥ ९१ ॥
- (१७) मन्दायते शोठति च लुण्ठत्यपि विळम्बने ।
द्वावात्मनेऽपि समयाकरोति व्याक्षिपत्यमू ॥ ९२ ॥
- (१८) प्रतीक्षते प्रतीक्षायां स्युरागमयते तथा ।
अनुपाळयतीत्येते प्रतिपाळयतीति च ॥ ९३ ॥
- (१९) त्वरायां सम्भ्रमति च सम्भ्राम्यति तुरण्यति ।
गुण्यति त्वरते सप्त सम्भ्रम्यति तुतोति च ॥ ९४ ॥
- (२०) वैक्लव्ये विक्रवति च टलति द्रवळतीति च ।
समति स्तपतीत्येते विहलत्यपि कन्दते ॥ ९५ ॥
क्रन्दतेऽपि च कैश्चित् कृदते क्रदते स्मृते ।
- (२१) क्लीबायते क्लीबते च क्लैव्ये स्युरवगल्भते ॥ ९६ ॥
- (२२) कुटति ग्रन्थते दूर्छत्यपि कपरति वङ्गते ।
नसते तुणति कुञ्जत्येवं हरति कुञ्जति ॥ ९७ ॥
भुजति ध्वरतीत्येते कौटिल्ये न्युज्यतीति च ।
- (२३) गुप्तीकृतौ स्यान्मन्त्रयते (२४) भेदे तूपजपत्यदः ॥ ९८ ॥
- (२५) दम्भेच्छायां धीप्सतीति दिदम्भिपति धिप्सति ।
- (२६) संवर्षयति सन्नद्धात्वात्मने सज्जतीत्यमी ॥ ९९ ॥
संयतते दंशयते सन्नाह पदपञ्चकम् ।

- (२७) अध्यास्ते त्वधिषेते चाधिवसत्यधितिष्ठति ॥ १०० ॥
 अधिरोहस्यधिक्रामत्यारोहस्यधिरोहणे ।
 (२८) स्पन्दने स्पन्दते तद्वस्फुरति स्फुलति द्वयम् ॥ १०१ ॥
 (२९) चलने चलति प्रेङ्खत्येवं हलति घट्टते ।
 वलते वल्लते वेल्लत्येवं हलति चेलति ॥ १०२ ॥
 (३०) उच्छ्राये तटति स्तुष्यत्युच्छ्रयस्यात्मनेऽप्यदः ।
 (३१) क्षोभते क्षुभ्यति क्षोभे क्षुभ्नाति च्छान्दसं क्वचित् ॥ १०३ ॥
 (३२) प्रतिष्ठतेऽश्चत्ययते व्रजत्ययति गच्छति ।
 ऋणात्यटति यात्येति सरतीयति सर्पति ॥ १०४ ॥
 ह्रस्मति द्रमति त्वङ्गतीङ्गत्यमति मीमति ।
 जिहीते कङ्कते नक्षतीखत्यृच्छति वध्रति ॥ १०५ ॥
 श्वङ्कते त्रौकते वस्कतेऽहते टीकतेऽभ्रति ।
 मस्कते लङ्कते शोणत्यङ्कते वङ्कतेऽर्दति ॥ १०६ ॥
 पयते वयते विच्छायति पन्थयतीयते ।
 चरण्यति स्रङ्कतेऽपि घटते श्वश्चतेऽङ्कति ॥ १०७ ॥
 रङ्गति श्वचते लङ्गतीर्ते ध्वजति ध्वञ्जति ।
 चरति धञ्जति श्वत्यपठते ग्लुञ्चतीष्यति ॥ १०८ ॥
 वञ्चति प्रोचति म्लोचत्यजति त्वञ्चतीजते ।
 फणति द्रवते गाते पद्यते विच्छति क्वचित् ॥ १०९ ॥
 पथति क्रामति पतयते रिण्वति रण्वति ।
 स्रवति श्यायते धन्वत्यपञ्चते सलतीत्यपि ॥ ११० ॥
 शुनति लङ्गयति च श्वर्तयत्यपि रेवते ।
 ससर्ति च्छान्दसं केचिदेपते नेपते गतौ ॥ १११ ॥
 सप्ताशीतिरितोऽप्यन्ये नोक्ता विस्तरतो भयात् ।
 (३३) वेगितायां गतौ सप्तामी स्युर्धावति तूर्यते ॥ ११२ ॥

- जवति श्वल्लति श्वल्लत्यपि द्रवति रंहति ।
 (३४) हयते ढीयते व्योमगते (३५) ऽधाकति चागति ॥ ११३ ॥
 चञ्चूर्यतेऽटाय्यते जङ्गम्यते चाप्यरार्यते ।
 गत्यर्था यङ्गलुगन्ता ये कुटिलायां गतौ हि ते ॥ ११४ ॥
 (३६) वलगतीति प्लुतगतौ प्लवते शशति त्रयम् ।
 (३७) मन्दायां चोपति गतौ (३८) चतुरायां तु धोरति ॥ ११५ ॥
 (३९) सन्ततायामतति च (४०) त्सरति च्छन्नना गतौ ।
 (४१) मन्दते विकलायां तु द्वयं ग्वञ्जति खोरति ॥ ११६ ॥
 (४२) नीचैः फक्कति (४३) कुत्सायां द्रात्प (४४) याग्रे पुरत्यदः ।
 (४५) पवते वाति वातस्य (४६) वहति प्रवहत्यपाम् ॥ ११७ ॥
 (४७) भ्रमति भ्राम्यति भ्रम्यत्यपि पर्यटति भ्रमे ।
 घोणते घूर्णते पर्येत्येते घुणति घूर्णति ॥ ११८ ॥
 (४८) उद्गच्छत्युन्नमति चाप्युज्जिहीत उदीयते ।
 उदश्चत्युदयत्येतावात्मने द्वायुदेति च ॥ ११९ ॥
 गत्यर्थाः प्राय उत्पूर्वा * उदयस्याभिधायकाः ।
 (४९) आक्रम्यते चाक्रमते उयोतिषकर्तृक उद्गमे ॥ १२० ॥
 (५०) सञ्चारे चरतीत्येव तृतीयायुक्त आत्मने ।
 (५१) पतत्यधोगतौ भ्रंसतेऽपि भ्रश्यति भृश्यति ॥ १२१ ॥
 गलति स्तंसतेऽष्टामी व्यवते स्कन्दतीति च ।
 (५२) अस्तङ्गमेऽस्तमयते निम्लोचत्यस्तमेति च ॥ १२२ ॥
 (५३) इष्यति नश्यति पलायतेऽन्तर्धच इत्यपि ।
 मुण्ठतेऽपैत्यपक्रामत्येवमाद्याः पलायने ॥ १२३ ॥
 (५४) स्कुनाति च स्कुनीते च स्कुनोत्पाप्रवतेऽपि च ।
 स्कुलुते स्कन्दते चापि पडाप्रयणवाचिनः ॥ १२४ ॥

- (५५) अतिक्रामत्युच्चरते चादृश्यतिचरत्यपि ।
उल्लङ्घयत्यतिक्राम्यत्येवमाद्या अतिक्रमे ॥ १२५ ॥
- (५६) द्यौस्त्यभिगच्छत्यभिघात्यभ्येत्याद्या अभिक्रमे ।
- (५७) अभियोगेऽभ्यवस्कन्दत्यङ्गुत्यास्तिष्ठतुतेऽपि च ॥ १२६ ॥
सप्ताभियुक्ते तिक्रोति तिम्रोत्यासेषतीति च ।
- (५८) सेनया त्वभियाने स्यादभिषेणयतीति च ॥ १२७ ॥
- (५९) सन्निकर्षत्यवष्टब्नात्यासीदत्यपि नेदते ।
परस्मै द्वौ सन्निकृषतेऽवष्टब्नोति चान्तिके ॥ १२८ ॥
- (६०) प्राप्तौ प्राप्नोति भवते विन्दत्यवरुणद्धि च ।
आत्मनेऽपि द्वयं भावयते लभत कृच्छति ॥ १२९ ॥
- (६१) व्याप्नोति चास्तुतेऽक्ष्णोति व्याप्तौ इलाखति शाखति ।
द्वावाचिनोति वेवेष्ट्यात्मनेऽप्यसति चेन्वति ॥ १३० ॥
- (६२) पर्याप्नोति तु शक्नोति समते प्रभवत्यपि ।
प्रोथत्यलस्यात्मनेऽपि द्वौ पारयति कल्पते ॥ १३१ ॥
राघते लाघते वाक्तौ स्फुरते विभवत्यपि ।
- (६३) स्पृश्यमेऽवगुरते वृहत्पठति गृपते ॥ १३२ ॥
उद्गारयत उद्युक्ल उद्यच्छत्यात्मनेऽप्यदः ।
- (६४) ह्वेदति स्नायति वटत्यपि गुधयति वण्डते ॥ १३३ ॥
मण्डते वेष्टते वेष्टे मगध्यति मुरत्यपि
कृणात्ति गुण्डयति च परिक्षिपति चात्मने ॥ १३४ ॥
- (६५) वेष्टनायां वटयति वेष्टयस्यादयोऽपि च ।
- (६६) निरुणद्धि निमृह्णाति चात्मने द्वौ निरोधने ॥ १३५ ॥
- (६७) आञ्जल्याकर्ष आकर्षत्यायच्छत्यात्मनेऽप्यदः ।
- (६८) धृष्णोति चाधिकुरुते धर्षयत्यपि धर्षति ॥ १३६ ॥
जपत्येवं विजयते जयत्यभिभवत्यपि ।

- अभ्यसित च प्रसहते पराभाषयतीति च ॥ १३७ ॥
विमानयत्यभिभवे वलीनाति न्यकरोति च ।
लङ्घयत्याक्रमति च तरत्याङ्गुत्यतीति च ॥ १३८ ॥
- (६९) विशेषयत्यविशये ह्यतिशेते विशेषयति ।
उत्कर्षयत्यश्चयति विभिन्नयति प्रकर्षते ॥ १३९ ॥
- (७०) चित्रीयते लिङ्गयति विस्माययति चाद्रुते ।
- (७१) स्यातां कुहयते विस्मापयते हेतुतोऽद्भुते ॥ १४० ॥
- (७२) धूनयति ध्रुवति चलयति धूनोति धवति धुनाति च धुनोति ।
चत्वारि चात्मने कम्पयति क्षमापयति वाजयति ॥ १४१ ॥
हालयति ह्यालयति हलयति ह्यालयतीति स्युः ।
तद्वस्त्रेह्योलयति प्रक्रमपते डालयत्यपि च ॥ १४२ ॥
- (७३) विलोढयति मध्नाति मथत्येवं खजत्यपि ।
गाहते मन्थने लुह्यत्यपि लोटति मथयति ॥ १४३ ॥
- (७४) खेटत्युत्त्रासने भाषयत्येवं दरयत्यपि ।
- (७५) प्रयोजकास्त्रये भीषयते भाषयतेऽपि च ॥ १४४ ॥
- (७६) क्षमायते कम्पते त्वङ्गस्येजर्षीति च वेपते ।
कपते ग्लेपते कम्पे गेपते विजते दश ॥ १४५ ॥
- (७७) ताडने ताडयति च हन्ति विधयति तण्डते ।
प्रहरत्यात्मने * सट्टयति स्फिडयतीति च ॥ १४६ ॥
आघट्टयति चास्फालयति जासयतीत्यपी ।
आहतेऽकर्मकस्वे स्यात् स्वकीयेऽङ्गे च कर्मणि ॥ १४७ ॥
- (७८) युध्यते सम्प्रहरते युद्धे जजति जञ्जति ।
सम्मर्दयति सङ्ग्रामयतीमे फलहायते ॥ १४८ ॥
- (७९) करोत्युपाजेऽन्वाजेभ्यामात्मनेऽपि बलापणे ।

- (८०) विक्रम्यते वीरयते पराक्रमत इत्यपि ॥ १४९ ॥
 प्रगल्भते शूरयते पराक्रमत इत्यसौ ।
 ओजायते विक्रमते विक्रमेऽष्टपदी भवेत् ॥ १५० ॥
- (८१) अरुष्करोऽस्यात्मनेऽपि मणवत्यङ्गचूर्णने ।
- (८२) गोकर्तृकायां हिंसायां प्रस्तुम्पति मुटा भवेत् ॥ १५१ ॥
- (८३) हिनस्ति सञ्ज्ञपयति सूदते हन्ति तर्दति ।
 तोपति च त्रोपतीपत्यपि तूर्वति धूर्वति ॥ १५२ ॥
 तोफति त्रोफति रुशत्यपि तुम्पति छुम्पति ।
 तुम्फति छुम्फति शसत्यूर्वत्यूर्वति तोजति ॥ १५३ ॥
 नभते भर्वति मषत्येवं नभ्नाति नभ्यति ।
 तोभते शर्वति वषत्यपि तुभ्नाति तुभ्यति ॥ १५४ ॥
 शूर्यते शेषति तुपत्यपि रोषति रेपति ।
 धूर्यते यूषति तुफत्यपि दूर्वति धूर्वति ॥ १५५ ॥
 प्रमापयत्यर्दयति निर्वापयति रिष्यति ।
 तृणेदि मारयति च श्लथत्यर्दति गूर्पते ॥ १५६ ॥
 क्रथत्युज्जासयति च क्राथयत्यपि युध्यति ।
 * तृहत्युन्मूलयति च क्षिणाति च कृणाति च ॥ १५७ ॥
 प्रतिकिरत्यालभते तृणात्युन्मयतीति च ।
 क्षेणोति छपति दूणाति कृणोति क्षिणोति च ॥ १५८ ॥
 अष्टौ क्षणोति भीनाति स्तृणातीत्यात्मनेऽप्यमी ।
 कुन्धति पुन्धति लुन्धति रिशति रुशति हिंसति स्तृहति ॥ १५९ ॥
 तृंहति सृम्भति मृणति च चुम्बयति श्रथति च कृथति ।
 सर्भति मेदति दृणति स्फिष्टयति च हिंसयत्यमी चृतति ॥ १६० ॥
 पणवति हिंसायामुक्ताः शिष्टाश्च ये गणे दृश्याः ।

- केवालीशेवालीकेवासीमस्मसाशब्दाः ॥ १६१ ॥
 आतालीवर्षालीपार्दालीमसमसाश्च तथा ।
 गतिसञ्ज्ञा हिंसायामष्टोद्दिष्टाः करोतेः प्राक् ॥ १६२ ॥
- (८४) वस्तयते गन्धयते लुम्बयति लुम्बयति चार्दनार्थाः स्युः ।
 ओहति तोहति दोहति तद्वत्तुम्बयति च तुम्बयत्येते ॥ १६३ ॥
- (८५) हम्फति हफति दुनोति व्यथयति दुःखयति तपति पीडयति
 क्रिडनाति दूनयत्यपि धूपायति खेदयत्पाद्याः ॥ १६४ ॥
 दुःखाकरोति तुदति च करोति वैकल्पमुदाद्विभ्योऽमी ।
 आत्मनेऽपि ग्लपयति ग्लापयत्यपि पीडने ॥ १६५ ॥
 रोठते लोठते कुधनात्यपि मन्थति वाधते ।
 एठते हठते तत्र लोटते क्लेशयत्यपि ॥ १६६ ॥
 शण्डते शूलति रुजत्युपत्यामयतीति च ।
- (८६) * भनाक्ति मोठयति च भञ्जयत्यपि मोटति ॥ १६७ ॥
 मुटति म्रदते मर्दे मृद्नाति च पिनष्टि च ।
 क्षुन्ते क्षुणचि सञ्चूर्णयति पाशयतीति च ॥ १६८ ॥
- (८७) पंसयति ध्वंसयति च नक्कयति च धक्कयत्येते ।
 जम्भयति क्षपयति च नाशयति च नाशनार्थाः स्युः ॥ १६९ ॥
- (८८) उन्मूलयत्युज्जहाति चोत्पाटयति वै समाः ।
 उत्खनत्यात्मनेऽप्येते पञ्चोऽजटयतीति च ॥ १७० ॥
- (८९) भङ्गे पराभवत्युक्ते पराभवत इत्यमू ।
- (९०) जयत्युत्कर्षसम्प्राप्तौ तथा विजयते पदम् ॥ १७१ ॥

इति क्षत्रियचेष्टावर्गः ॥ ३ ॥

४. लय वक्ष्येष्टावर्गः ॥

- (१) कृपते कृपतीत्येते कृपौ क्षुरति कर्षति ।
रदत्येवं विलिखति हलति स्युः खनस्यपि ॥ १७२ ॥
- (२) वीजाकरोत्युप्तकृष्टौ (३) स्थाद्वितीयाकरोति च ।
शम्बाकरोति द्विगुणाकरोति द्विः कृपौ त्रयम् ॥ १७३ ॥
- (४) तृतीयात्रिगुणाभ्यां च करोति त्रिः कृपौ मतम् ।
आख्यातानि खनत्वादीन्यूहनीयानि चात्मने ॥ १७४ ॥
- (५) हलिग्रहे हलयति हलिरुक्तो महल्लम् ।
(६) वपत्सुप्तौ प्रकिरति वपतेऽप्य(७)य रोपणे ॥ १७५ ॥
शूलयत्यपि संरोहयति संरोपयत्यपि ।
- (८) ध्रुवति ध्रुवति स्थैर्ये स्थिरीभवति खायति ॥ १७६ ॥
घदस्येते च खदति मूलति प्रतितिष्ठति ।
- (९) पावस्येते वायाति च शोषे शुष्यति शुष्णति ॥ १७७ ॥
आस्यापते शुष्णयति लङ्घतेऽप्य(१०)य वर्षति ।
उनात्ति शीकते शर्धत्यपि मर्षति सिञ्चति ॥ १७८ ॥
आर्दीकरोति च ज्ञेयमात्मनेऽपि चतुष्टयम् ।
शीकपति तेमपतीत्यादि ज्ञेयति सूदति ॥ १७९ ॥
सचते पर्षति गरत्यपि मेपति मर्षति ।
घरस्युक्षति सेके स्युर्नेपत्यपि च शिष्यति ॥ १८० ॥
गढस्येवं मेहति च तथा भिन्वति निन्वति ।
क्षिप्यति स्तिम्यति स्तीम्यस्यार्दीभावे च तिम्यति ॥ १८१ ॥
- (११) स्युः पुंसयति पुष्पाति दहस्यादि च वर्धने ।
(१२) सम्भवे सम्भिवर्तीति सम्भरस्यात्मने त्रयम् ॥ १८२ ॥
साञ्चिनोति खलत्येवं सम्भाण्डयत इत्यपि ।
राशीकरोत्यात्मने द्वौ समूहति समूहते ॥ १८३ ॥

- (१३) उच्चिनोति शिलत्युच्छे सिलत्युच्चिनुते तथा ।
उञ्जति ध्रासयति च ध्रस्नात्यपि तथेपति ॥ १८४ ॥
- (१४) अवहन्तीति वैतुष्यकरणे कण्ठयत्यपि ।
कलीकरोति वितुपीकरोतीत्यात्मने द्वयम् ॥ १८५ ॥
परापुनात्यात्मनेऽपि प्रस्फोटयति तत्समम् ।
- (१५) मिमीते मायते माने माहते मस्यतीति च ॥ १८६ ॥
श्रुत्वयत्यपि सम्माति (१६) सम्भवे सम्भवत्यपि ।
- (१७) पणते ह्रीव्यति तथाऽऽत्मने व्यवहरत्यदः ॥ १८७ ॥
व्यवहारे च पनते परिवर्तयतीत्यपि ।
- (१८) क्रीणाति चैवं क्रीणीते विसारयति च क्रये ॥ १८८ ॥
- (१९) विक्रीणीते निमयतेऽवक्रीणीते च विक्रये ।
(२०) सत्याकरोत्यात्मनेऽपि तुल्यौ सत्यापयत्यपि ॥ १८९ ॥
- (२१) निष्णाति दक्षते चापि नैपुण्ये निपुण्यपि ।
(२२) अर्जने त्वर्जयति च तथैवार्जति सर्जति ॥ १९० ॥
- (२३) कलयत्यपि सङ्ख्याति सङ्ख्याने गणयत्यपि ।
सञ्चष्टे कलते (२४) तुल्यौ त्वाहन्ति गुणयत्यम् ॥ १९१ ॥
- (२५) चत्पुंसयति तु मोञ्छे मोञ्छत्युत्सारयत्यपि ।
(२६) वण्डति व्युष्यति तथा विभजस्यात्मनेऽप्ययम् ॥ १९२ ॥
विभागे वण्टयति च * विभाजयत्यवमाति च ।
- (२७) न्यासे निक्षिप्यति न्यस्यत्येवं परिदधाति च ॥ १९३ ॥
निक्षिपत्यात्मने चोपनिदधाति चतुष्टयम् ।
- (२८) तिरोदधात्यपिदधात्यन्तर्धौ पिदधाति च ॥ १९४ ॥
तिरस्करोति व्यस्यति छन्दस्यपवरत्यपि ।
आवृजोति व्यवदधात्यूर्णोत्पतिदधाति च ॥ १९५ ॥

- संतृणोति स्तृणात्पेतान्यात्मनेऽपि त्रयोदश ।
 अपवारयति च्छादयति स्थगयतीति च ॥ १९६ ॥
 कूलति त्वचतीत्येवं कुम्बयत्यपि कुम्बति ।
 ह्रगति ह्रगतीत्येते थुडति स्थुडतीति च ॥ १९७ ॥
 स्तृणोति तिरयत्येवं स्तृणुते गोपयत्यपि ।
 अपोर्णुते त्वपाणोति (२९) विट्णौ विट्णोति च ॥ १९८ ॥
 तथैवापट्णोति द्वावात्मने * निरिणाति च ।
 (३०) अपेक्षतेऽभ्यर्थयते भिक्षतेऽर्दति नाथति ॥ १९९ ॥
 याच्यायां वनुते मार्गत्पमी चतति याचति ।
 चदतीत्यात्मनेऽपि स्युः (३१) र्वेयते मार्गयत्यपि ॥ २०० ॥
 मार्गस्यप्यञ्जति गवेषयत्यन्वीक्षतेऽपि च ।
 अन्वेषते च पयति चिनोतीत्यात्मनेऽप्यदः ॥ २०१ ॥
 अन्वेषणे मृगयते मृगयतीत्यपि केचन ।
 (३२) प्रतिदत्ते विनयते निर्यातयति तत्समम् ॥ २०२ ॥
 विचोत्सर्गे व्यपति च तथा विनयतेऽपि च ।
 (३३) दोहानुकूल्ये दुग्धे (३४) गौः प्रस्तुते प्रस्तवे स्वयम् ॥ २०३ ॥
 रिणक्ति दोग्ध्यात्मनेऽपि प्रपूरयति दोहने ।
 (३५) क्षरणे स्तेपते श्रोतस्यपि क्षरति तेपते ॥ २०४ ॥
 रीयते स्पन्दते चैव (३६) स्रवति स्नौति तु स्रवे ।
 (३७) विष्णाति रैचयति च विमयुक्ले च रेचति ॥ २०५ ॥
 विश्लेषणे स्युर्विश्लेषयति यौति वियोति च ।
 (३८) मिश्रयत्यपि संपौति सम्पृक्ते सम्पृणक्ति च ॥ २०६ ॥
 मिश्रणे संसृजति च श्रीणातीत्यात्मनेऽप्यदः ।
 (३९) सङ्गतौ समियतीति सङ्गच्छति समुच्छति ॥ २०७ ॥

- अकर्मकास्त्वात्मनेऽमी सम्बधनाति मिलत्यपि ।
 समवैति व्यतिष्ठजत्येवं सचत उच्यति ॥ २०८ ॥
 (४०) आतश्चत्पातश्चने चा(४१)लम्बयत्यासजत्यपि ।
 आलम्बने(४२)ऽथ दौघिर्ये श्रन्यते चिह्नतीति च ॥ २०९ ॥
 (४३) ओलण्डयत्युन्नयत उत्क्षिपत्यात्मनेऽप्यदः ।
 उलण्डयति चोत्तभनात्युत्तभनोत्त्युचरत्यपि ॥ २१० ॥
 उत्तम्भयति चोत्क्षिप्यत्युत्क्षेपे दोलयत्यपि ।
 (४४) आनीतावानयत्येतावात्मनेऽप्याहरत्यपि ॥ २११ ॥
 (४५) सम्मार्जयति सम्मार्ष्टि तथा परिसमूहति ।
 समूहते च सम्मार्ग (४६) उपदेग्ध्युपलिम्पति ॥ २१२ ॥
 पदद्वयं चात्मनेऽपि गोमयस्युपलेपने ।
 (४७) सन्धुक्षयति सन्दीपयतीन्धे उवालयत्यपि ॥ २१३ ॥
 सन्धुक्षणे उवालयति च्छर्दते छर्दयत्यपि ।
 (४८) पाके श्रीणाति पचतीत्यात्मने श्रपयत्यपि ॥ २१४ ॥
 रन्धयत्यपि विक्लेदयति साधयतीति च ।
 श्राति श्रापति विक्लिद्यत्यपि राधयति रधयते ॥ २१५ ॥
 पच्यते कृध्यते चैते पाके स्युः कर्मकर्तृके ।
 (४९) ऋजते भर्जते भ्राष्ट्रे तृपभृजति भृजते ॥ २१६ ॥
 (५०) शुलाकरोत्यात्मनेऽपि शुलपाके पदं मतम् ।
 (५१) द्रवीकृतौ लीनयति लयति द्रावयत्यपि ॥ २१७ ॥
 लालयत्यपि लापयत्यपि लापयतीत्यमी ।
 (५२) द्रौ सन्दधात्यभिषुणोत्यात्मने द्रौ च शुचयति ॥ २१८ ॥
 तथा लुचयत्यभिषवे (५३) संस्कृतौ संस्करोत्यदः ।
 आत्मने (५४) मतिपत्ने तु स्यादुपस्कृते पदम् ॥ २१९ ॥
 (५५) स्वादते स्वर्दते रुच्यां स्वदते रोचतेऽपि च ।

५. अथ शूद्रचेष्टावर्गः ॥

- (१) वयते वयति व्युतानूयते (२) ऽय विपीव्यति ॥ २२० ॥
 स्युतौ निपीव्यति तथा परिपीव्यति सीव्यति ।
 (३) तक्ष्णाति तक्षति तनयति त्वक्षति तक्षणे ॥ २२१ ॥
 तनूकरोत्यात्मनेऽपि परिवासयतीति षद् ।
 (४) उचेजयति तीक्ष्णत्वे सङ्क्षुण्णते क्ष्णौति निक्षयति ॥ २२२ ॥
 निक्षिनोति निशीशासत्यात्मनेऽपि मतं द्वयम् ।
 (५) लुनाति लुम्पति तथा छिनत्तीत्यात्मने त्रयम् ॥ २२३ ॥
 घुटति च्छोटयति च चुटति च्छुटतीति च ।
 छेदने वर्धयति च च्छयति वृथ्यति कृन्तति ॥ २२४ ॥
 चतुर्दश त्रोटयति यति च्छेदयतीत्यमी ।
 (६) त्रोटति घुटयति च्छेदे छिद्यते कर्मकर्तृके ॥ २२५ ॥
 (७) भिन्ने विदारयति च भिनत्ति यति मुण्डति ।
 विलति स्फोटयति च दृणात्पाखण्डयत्यपि ॥ २२६ ॥
 मृस्यति च्छिद्रयति च दारयत्यपि भेदने ।
 (८) दहति श्रेयति श्लेषत्यपि प्रोषति चूर्णते ॥ २२७ ॥
 तापयत्योपति तपत्यपि प्लुष्यति कुण्डते ।
 दाहे कूटयति प्लोपत्यमी (९) तत्र तु गहिंते ॥ २२८ ॥
 दन्दशते दन्दहीति दन्दगधीति पदत्रयम् ।
 (१०) ग्रीचति स्तेनयति च चुरण्यति च रुण्टति ॥ २२९ ॥
 स्तेये चोरयति ग्लोचयति कोजति खोजति ।
 मृष्णाति लुण्ठयति च मृषत्यपहरत्यदः ॥ २३० ॥
 आत्मने (११) ऽप्यास्कन्दतीति जर्हतीति षळाद्घृतौ ।
 (१२) प्रसहत्यात्मनेऽप्येव हठतीति षळात्कृतौ ॥ २३१ ॥
 (१३) धूर्तक्रियायां घाठति द्राघते मङ्गते त्रयम् ।

- (१४) निष्कुष्णाति च निष्कर्षे निष्कर्षति च तूळति ॥ २३२ ॥
 स्यान्निष्कुलाकरोत्येतदात्मने चा (१५) त्र सव्यये ।
 डाग्निवप्रासपन्नाभ्यां करोति कुरुते परे ॥ २३३ ॥
 (१६) सन्दानयति बध्नाति मूर्धस्यन्दति कीळति ।
 पाशयत्यन्तति जुटति सिनुते च कञ्चते ॥ २३४ ॥
 कचते टङ्कयति च योजयत्यपि मङ्गयति ।
 काञ्चते ग्रन्थयति च सिनाति च सिनोति च ॥ २३५ ॥
 संयच्छत्यात्मने पद् स्युर्नद्यात्यपि दधाति च ।
 युनातीति मवते च बन्धे मवति योजति ॥ २३६ ॥
 (१७) स्तम्भते स्कम्भते स्तम्भे वस्यत्यपि च पीळति ।
 स्तम्भोति प्रतिवध्नाति स्तम्भनाति स्तम्भयत्यपि ॥ २३७ ॥
 स्कम्भोति चैव स्कम्भनाति स्तम्भोति स्कम्भयत्यपि ।
 स्तुम्भनाति चैव स्कुम्भनाति स्कुम्भोत्येतानि षोडश ॥ २३८ ॥
 (१८) साहसिक्ये प्रकुर्वते (१९) दुःखयत्यघयत्यपि ।
 कष्टापते दुष्कृतेऽमी (२०) प्रत्यवैति तु दुष्यति ॥ २३९ ॥
 विघ्ने विहन्यत्यन्तरेति प्रत्युहत्यात्मनेऽप्यदः ।
 विघ्नयत्यन्तरयति विच्छिन्ते विच्छिन्नचि च ॥ २४० ॥
 (२१) * सन्ताने सन्तनोतीति निर्वहत्यात्मने द्वयम् ।
 तथा सत्रपते सन्तानयतीति चतुष्टयम् ॥ २४१ ॥

इति शूद्रचेष्टावर्गः ॥ ५ ॥

इति द्वितीयकाण्डः ॥

अथ तृतीयकाण्डः ।

प्रकीर्णकसनाद्यन्तनानार्थान्यात्मनेपदे ।

तदन्यस्मिन् विभागश्च सङ्गृह्यन्तेऽत्र वर्गशः ॥ १ ॥

१. अथ प्रकीर्णकवर्गः ॥

यानि पूर्वमसङ्गस्या नैवाख्यातान्यचक्षत ।

वक्ष्यन्ते तानि वर्गेऽस्मिन् प्रकीर्णख्ये यथास्मृति ॥ २ ॥

(१) विभाति व्युच्छते व्युष्टे प्रभाति विविशत्यपि ।

(२) दिवन्दते श्वेतते त्रीणि स्युः शुक्रतेऽवदायति ॥ ३ ॥

(३) रज्यति त्रीणि रजति लोहितायति चात्मने ।

शोणतीति च रज्जिन्नि (४) इयामस्वे इयामलायते ॥ ४ ॥

नीलायते नीलति च तथा इयामायते पदम् ।

(५) भिन्दत्यवयवे भिन्दत्यवयौति सटत्यपि ॥ ५ ॥

(६) सङ्गाते झटति श्रोणत्येवं जटति पूलति ।

गोष्टते लोष्टते इलोणत्यपि भ्रक्षति पिण्डते ॥ ६ ॥

इलोक्ते हुण्डते पिण्डयति पूलयतीत्यपि ।

शण्डतेऽथो मुस्तयति स्त्यायत्यश्नोति चाक्षति ॥ ७ ॥

इति प्रकीर्णकवर्गः ॥ १ ॥

२. अथ सनाद्यन्तवर्गः ॥

(१) धातोस्तुमर्थादिच्छायां सनि रूपं बुभूषति ।

शिशिसिपत इत्यादि पूर्ववच्चात्मनेपदम् ॥ ८ ॥

(२) सुपो मान्ताव्ययान्यस्मात्कचित्काम्यतिकर्मणः ।

आत्मनस्तु तदिच्छापामर्थे शब्दद्वयं भवेत् ॥ ९ ॥

पुत्रकाम्यति पुत्रीयतृकाम्यतृच्यतीति दिक् ।

(३) एवं कर्मण आधारादाचारादुपमार्थकात् ॥ १० ॥

कचित्पुत्रीयति च्छात्रं मश्रे सौधीयतीति दिक् ।

(४) उपमानात्तथा कर्तुराचारार्थे क्यङि क्विपि ॥ ११ ॥

द्वे रूपे भवतो यद्गद्गर्दभोऽश्वायतेऽश्वति ।

(५) क्यङ्योजोऽप्सरसोर्नित्यं पय आदेस्तु वा मल्लुक् ॥ १२ ॥

कन्याऽप्सरायते स्त्रोजायतेऽहिः कं पयायते ।

पयस्यते * तथाऽन्यस्मात्सलोपादि समृद्धताम् ॥ १३ ॥

(६) च्यर्थे मृशादेर्हल्लोपे † क्यङ्यच्यन्ताद्भृशायते ।

सुमनायत इत्यादिरूपाण्युद्धानि सर्वतः ॥ १४ ॥

भृशः शश्वत्पद्रेहद्रेहद्वर्चोऽय दुर्मनाः ।

सुमना उन्मना ओजोऽभिमनाश्चपलः शुचिः ॥ १५ ॥

मन्दरेकमद्रमद्रपण्डिताण्डरकण्डराः ।

उत्सुको हरितो नीलः फेनः शीघ्रो भृशायः ॥ १६ ॥

(७) तत्रैव डाञ्छोहितादेः क्यपि वा चात्मनेपदम् ।

दिग्लोहितायतीत्यादि डाचः पटपटायति ॥ १७ ॥

लोहितजिह्वाश्यामाः सुखदुःखे धूमचर्मगर्वाश्च ।

हर्षो मूर्छा निद्रा कृपा च करुणादयोऽप्यवृत्करणत् ॥ १८ ॥

(८) कष्टात्सत्राच्च कक्षाच्च कृच्छ्राद्भ्रान्तोऽपि च ।

कष्टायते प्रभृतयः पापार्थं क्रमणे क्यङि ॥ १९ ॥

(९) तं वर्तयति रोमन्याद्रोमन्यायत इत्यदः ।

(१०) घाष्णोष्मफेनादुद्धान्ताविदं वाष्पायतेमुखम् ॥ २० ॥

(११) सुखादेः स्वादनुभवत्यर्थे दुःखायतेमुखाः ।

सुखदुःखास्त्रकृपणकरुणाक्लीकृतुप्रवत् ॥ २१ ॥

कृच्छ्रप्रतीपसोढाः स्युरमी दश सुखादयः ।

(१२) शब्दादिषु कृतौ शब्दायते वैरायतेमुखाः ॥ २२ ॥

* "तथाऽन्यस्मात्सलोपे वा दिगुदात्ताम्" इति पाठान्तरम् ॥

† "क्यङ्यर्थे भृशायते" इति पाठान्तरम् ॥

शब्दादयस्तु सूत्रोक्ता वार्तिकोक्ता अटादयः ।

अटाट्टशीकाकोटाश्च सोटापृष्ठौ च दुर्दिनम् ॥ २३ ॥

पोटापृष्ठा च सुदिनं नीहारश्चेत्पटादयः ।

(१३) तपस्यतीत्यादिकं तु प्रायः पूर्वं प्रदर्शितम् ॥ २४ ॥

(१४) कण्ठ्वादेर्येकिक कण्ठ्यत्पात्मनेऽपि हृणीयते ।

अमूष्यतीत्यादिकं च प्रायः प्रागेव कीर्तितम् ॥ २५ ॥

(१५) धातोर्ह्लादेरेकाचः पौनःपुन्ये मृष्टे यङि ।

चेक्रीयतेमभृतयो * न मृशार्थे शुभो रुचः ॥ २६ ॥

(१६) बहुलं लुकि तत्रापि धोभोत्यादिकमुद्यतम् ।

(१७) सूचिभूङ्गुर्णुमृङ्ग्यत्प्राग्विभ्यश्च यङिष्यते ॥ २७ ॥

सोमूच्यतेऽटाच्यतेऽरार्थ इत्यादिकं ततः ।

(१८) गत्यर्थेभ्यस्तु कौटिल्ये लुपादेर्भावगर्हणे ॥ २८ ॥

यङि जङ्गम्यते लोलुप्यत इत्यादिकं भवेत् ।

(१९) प्रयोजकस्य व्यापारे † धातुमात्राकृतेर्गिचि ॥ २९ ॥

भावपत्यादि तत्रोक्तं गिचश्चेत्यात्मनेपदम् ।

(२०) मुषन्ताणिचि धात्वर्थे बहुलं भादि चेष्टवत् ॥ ३० ॥

(२१) तत्करोतीति मुण्डादेः बडुं मुण्डयतीति दिक् ।

(२२) स्युळादेस्तु तदाचष्टे स्त्ववयत्पादिकं भवेत् ॥ ३१ ॥

(२३) सत्यार्थवेदादापुक् च स्यात्सत्स्यापयतीति दिक् ।

(२४) श्वेताश्वाद्श्वतरतो लोपोऽश्वतरयोगिचि ॥ ३२ ॥

गाळोडिताहारकयोर्लुप्यते इतकौ तथा ।

श्वेतयत्यश्वयति गाळोडयत्पाठुरयति ॥ ३३ ॥

(२५) गिच् कृतत्वचवर्गेभ्यस्तं गृह्णात्यर्थे इष्यते ।

अत्वं च हलिकल्पोः स्यात्(२६)सिध्याने रूपशब्दतः ॥ ३४ ॥

(२७) विमोके संयमे पाशा(२८)तूस्ताद्विह्वने भवेत् ।

(२९) भोजने तस्मिन्चौ च व्रतशब्दाणिचो विधिः ॥ ३५ ॥

(३०) परिधाने समाच्छादे वस्त्रा(३१)ल्लोभोऽनुमार्जने ।

(३२) तेनातिक्रामत्यर्थेऽश्वयति इत्ययतीति च ॥ ३६ ॥

(३३) सेनाशब्दाच्चूतीयान्तादाभियाने तु सः प च ।

(३४) वीणया उपगाने स्यात् (३५) सन्नाह वर्मणो भवेत् ॥ ३७ ॥

(३६) चूर्णादवध्वंसनेऽर्थे (३७) तूलाणिजवकापणे ।

(३८) श्लोकादुपस्तुतौ (३९) वास्याः परेऽच्छेदन इष्यते ॥ ३८ ॥

(४०) गिळङ्गाचन्निरसने दिग्भ्यस्तयत आदिकम् ।

(४१) पुच्छादुदसने गिङ् स्यात्पर्यासे व्यसनेऽपि च ॥ ३९ ॥

(४२) चीवरात्सञ्चये चार्थे परिधाने च गिङ् भवेत् ।

(४३) भाण्डात्समाचिनोत्पथे गिङ् सम्भाष्यते हि दिक् ॥ ४० ॥

(४४) निर्दिष्टार्थे कृतस्तस्मादुपसर्गादितोऽपि च ।

कंसं घातयतीत्यादिसिद्धयेऽन्यो गिजुच्यते ॥ ४१ ॥

प्रत्यक्षमिव कंसादेः * साधनत्वेन मन्यते ।

उक्तं हि भर्तृहरिणा महाभाष्यानुसारिणा ॥ ४२ ॥

शब्दोपहितरूपाश्च बुद्धेर्विषयतां गतान् ।

प्रत्यक्षमिव कंसादीन् साधनत्वेन मन्यते ॥ ४३ ॥

इति सनायन्तवर्गः ॥ २ ॥

* अनेन निषेधेन “भृशं रोचते शोभते इत्यत्र यङ् नेति भाष्यम्” इति विद्वान्तकौमुद्यां दीक्षितोक्तिरपि उल्लिख्यते ॥

† “धातुमात्राकृते गिचि” इति पाठान्तरम् ॥

* “साधनत्वाच्च विध्यति” इति पाठान्तरम् ॥

३. अथ नानार्थवर्गः ॥

अथ नानार्थधातुस्थान्याख्यातानीह कानिचित् ।
यथापति प्रदर्शयते व्यक्तं भूवाद्यनुक्रमात् ॥ ४४ ॥
गणेऽवधारणात्कापि सूत्रे तेन विशेषणात् ।
काप्यर्थान्तरनिर्देशादनेकार्था हि धातवः ॥ ४५ ॥

अथ भ्वादिगणः ।

- (१) भवतीत्येष सत्तायां प्राप्तिसम्पत्तिजन्मसु, ।
आद्योपलम्भे पर्याप्तौ सामर्थ्ये प्रभवत्ययम्, ॥ ४६ ॥
सम्भावनायां माने च साहित्ये सम्भवत्यसौ, ।
शक्तिप्राप्त्योर्विभवति, प्राकट्ये व्युद्भवत्यसौ ॥ ४७ ॥
(२) ग्रन्थप्रतिष्ठापितसामु गाधते (३) नाथतीति तु ।
याच्योपतापैश्वर्येषु (४) तेष्वसाक्षि च नाथते ॥ ४८ ॥
(५) स्तवेऽभिवादाने चापि वन्दते (६) भन्दते पुनः ।
सौख्यकल्याणयोः (७) मीदपदस्वप्नगतिस्तुतीः ॥ ४९ ॥
आह मन्दत इत्येतत् (८) ददते दानधारणे ।
(९) क्रीडायामूर्द्धते माने (१०) ङादते ङादशब्दयोः ॥ ५० ॥
(११) कुन्धति पुन्धति लुन्धति मन्धति मान्धत्यसौ पञ्च ।
हिंसासङ्कलेशनयोः (१२) श्रन्दत्याङाददीपनयोः ॥ ५१ ॥
(१३) गतिमाङ्गल्यशास्त्रेषु सेधति (१४) स्थैर्यहिंसयोः ।
खदत्य (१५) यार्दति गतिपाञ्चाहिंसासु सम्मतम् ॥ ५२ ॥
(१६) कन्दति क्रन्दति क्रन्दत्याह्वाने रोदने त्रपम् ।
(१७) द्रेकते ध्रेकते शब्दोत्साहयोः (१८) श्रकते पुनः ॥ ५३ ॥
तृप्ता च प्रतिघाते च (१९) गत्यासेपे तु महुते ।
कैतवे (२०) द्राघते त्वेतत्सामर्थ्यायामयोर्मतम् ॥ ५४ ॥
(२१) गतौ लङ्गुत इत्येतन्निवृत्तौ भोजनस्य च ।

- (२२) शोषणे चालपर्ये च राखतोखति लाखति ॥ ५५ ॥
द्राखति ध्राखतीत्येते (२३) गतौ त्वङ्गति कम्पने ।
(२४) मञ्जते धारणोच्छ्वायपूजनेष्व (२५) कञ्जते ॥ ५६ ॥
दीप्तिवन्धनयोः (२६) र्गत्यामीजते कुत्सनेऽपि च ।
(२७) * शाठ्यमेदन्तदम्भेषु मुञ्जते मचते पदम् ॥ ५७ ॥
(२८) स्थानार्जनोपार्जनगतिवृत्तेः स्यादर्जनं पदम् ।
(२९) स्यात्सम्पन्नकौटिल्यप्रतिष्ठम्भविक्लेश्वने ॥ ५८ ॥
तारे शब्दे कोचतीति (३०) याच्यगत्यास्तथाऽञ्जते ।
(३१) तयोश्च पूजने चाञ्जत्य (३२) जति क्षेपणे गतौ ॥ ५९ ॥
(३३) कौटिल्यालपीभवनयोः कुञ्जति कुञ्जतीत्युभे ।
(३४) मूर्छत्येष समुच्छ्राये मोहे स्यात् (३५) खर्जतीति तु ॥ ६० ॥
व्यथने पूजने (३६) हिंसात्राणयोस्तुञ्जतीत्ययम् ।
(३७) शब्दे गजति मादे च (३८) हिरण्यतेऽनादरे गतौ ॥ ६१ ॥
(३९) अतिक्रमे च हिंसायामदृते (४०) मुण्ठते शुचौ ।
पलायने च (४१) कटति वर्षावरणयोर्गतौ ॥ ६२ ॥
(४२) शटत्ययं विशरणे गतौ रुज्यवसादने ।
(४३) बाल्ये च परिभाषायां लटतीत्य (४४) य पेठति ॥ ६३ ॥
शब्दसङ्घातयोः (४५) मीदे निवामे च मठत्यदः ।
(४६) इठतीति बलात्कारे प्लुतौ शङ्कन्दनेऽपि च ॥ ६४ ॥
(४७) हिंसासङ्कलेशयोः पेठत्य (४८) यो शठति कैतवे ।
तयोश्चा (४९) यो लुण्ठतीति गतावालस्य एव च ॥ ६५ ॥
(५०) तेपते क्षरणे कम्पे (५१) ग्लेपते दैन्यकम्पयोः ।
(५२) अवसंसे प्रमादे च संसते (५३) लम्बते पुनः ॥ ६६ ॥
शब्दे चावसंसने च (५४) मानसे च जपत्ययम् ।

- (५५) हिंसाभाषणयोः शोभत्य(५६)त्र दीप्तौ च शुम्भति ॥ ६७ ॥
 (५७) शब्दे रणति गर्त्यां तु घटादावेप पठपते ।
 (५८) पैणति प्रेरणाऽऽश्लेषगमनेषु पदं त्रिषु ॥ ६८ ॥
 (५९) कौहिल्ये शोणति गतौ (६०) सम्भक्तौ वनति ध्वनौ ।
 (६१) दीप्तिकान्तगतिध्विष्टं त्रिध्वयेषु कनत्यदः ॥ ६९ ॥
 (६२) गतौ च शब्दसम्भक्तयोः समतीति प्रयुज्यते ।
 (६३) क्रमते क्रम्यते स्यातां तापनोत्साहटुचिषु ॥ ७० ॥
 (६४) नयते रसणे गर्त्यां (६५) दयते तु तयोरपि ।
 आदानदानहिंसासु (६६) वनयते क्लेशशब्दयोः ॥ ७१ ॥
 (६७) पूयते स्याद्विशरणे दुर्गन्धे चा(६८)थ तापते ।
 पाळने स्फीततायाश्च (६९) प्रेषसागत्योश्च हर्षति ॥ ७२ ॥
 (७०) भ्रंशेऽदने गलति च (७१) शब्दसङ्ख्यानयोर्द्वयोः ।
 फलते (७२) शकते स्वेप चलने संवृतावपि ॥ ७३ ॥
 (७३) भलते भल्लते हिंसादानयोः परिभाषणे ।
 (७४) चलने सख्ये चोक्तः खलतीति (७५) फलत्यदः ॥ ७४ ॥
 आदितश्चेद्विशरणे निष्पत्तौ स्यादनादितः ।
 (७६) अलतेऽलति भूपायां पर्याप्तौ वारणे द्वयम् ॥ ७५ ॥
 (७७) गतौ जग्धौ च चरति (७८) सङ्घाते रुजि शूलति ।
 (७९) हिंसाकरणयोः कृष्णेः कृणोति प्रापणेऽपि च ॥ ७६ ॥
 (८०) पराभिभूतावुत्कर्षे जपत्यन्ते स्वकर्मकः ।
 (८१) स्वाभ्यर्थदानावगतिप्रवेशायाजगतीच्छाश्रुतिवृत्त्यवप्तीः ७७
 आलिङ्गनश्लाघुतिभागवद्विहिंसाक्रियाश्चावतिरेप वक्ति ।
 (८२) धुसते धिंसते सन्दीपनक्लेशनजीवने ॥ ७८ ॥
 (८३) हिंसाविभ्राणनगतिध्विपते स्यात् (८४) दसते ।
 शैघ्रयवृद्धघोर्घटादौ तु तदेव गतिहिंसयोः ॥ ७९ ॥

- (८५) स्यान्मौण्येष्योपनयनव्रतादेशेषु दीक्षते ।
 (८६) जिह्वासने च विद्याया ग्रहणे चापि शिक्षते ॥ ८० ॥
 (८७) कासते कफने शब्दे दीप्तौ चायं प्रयोगतः ।
 (८८) द्राक्कति धाक्कति ध्वाक्कतीच्छायां घोरवाग्निने ॥ ८१ ॥
 (८९) अक्षत्यक्ष्णोति सङ्घाते व्याप्तावप्य(९०)थ मर्षति ।
 सहने सेचने (९१) श्लेषक्रीडयोर्लसतीत्यदः ॥ ८२ ॥
 (९२) जर्जति द्वे चर्चति सन्तर्जने परिभाषणे ।
 (९३) उरसा गमने दाने वृद्धावपि च मोहने ॥ ८३ ॥
 (९४) क्ष्वेदने स्नेहने मोक्षे (९५) दीप्तौ स्वादे च रञ्जने ।
 (९६) प्रमादे स्त्रंसते चावस्त्रंसने ध्वंसने गतौ ॥ ८४ ॥
 (९७) सञ्जते दानगतयोः स्याद् (९८) व्यथने चलने भये
 (९९) कम्पे विलसने चार्थे कम्पते चलतीत्यम् ॥ ८५ ॥
 (१००) हलतीति पदं गर्त्यां तदेव चलने मितम् ।
 (१०१) हर्षग्लेपनयोर्मिस्वान्मपदेर्भेदयतीति गौ ॥ ८६ ॥
 (१०२) बलतीत्येष घान्यस्यावरोधे प्राणनेऽपि च ।
 (१०३) बन्धुक्रियायां संस्त्याने फालतीत्य(१०४)थ हालति ॥ ८७ ॥
 स्याद्विंसात्वरणयोः (१०५) क्रोशत्याहानरोदने ।
 (१०६) सीदति स्याद्विशरणे गतावप्यवसादने ॥ ८८ ॥
 (१०७) सम्पर्चने तु कौटिल्ये प्रतिष्ठम्भे विलेखने ।
 तारे शब्दे कोचतीति उबलादेरितरस्य च ॥ ८९ ॥
 (१०८) मिथयाह्वानेऽनवस्थाने भ्रमति भ्राम्यतीत्युभे ।
 * स्त्यायतेः प्रागात्मनेऽपि (१०९) गतिशुद्धयोस्तु धावति ९०

- (११०) पदं भूषणपर्यासिवारणेऽवलतीत्यदः ।
 (१११) दीप्त्यादानगतिष्विष्टमसतीत्य(११२)य चीवति ॥ ९१ ॥
 स्थादादाने संवरणेऽप्य(११३)य हिंसनमेधयोः ।
 मेदत्येत(११४)न्मेधति तु सङ्गमे च तयोरपि ॥ ९२ ॥
 (११५) कुत्सायां सन्निकर्षे च नेदतीत्य(११६)य वेणाति ।
 चिन्तानिशामनगतिवादिग्रहबुद्धिषु ॥ ९३ ॥
 (११७) निशामनेऽर्चने चायत्य(११८)य स्वशति बाधने ।
 स्पर्शने(११९)वहतीत्येतत्स्वन्दने प्रापणे घृतौ ॥ ९४ ॥
 (१२०) क्षपत्यादानसंश्लेषोः हिंसायां चेन्न चात्मने ।
 (१२१) यजतीति तु देवार्चादानसङ्गतिकर्मसु ॥ ९५ ॥
 (१२२) हयति स्पर्धने शब्दे (१२३) वपर्युप्तौ च मृण्डने ।
 (१२४) दाने निरसने दीप्तावप्यवाश्वेपनीत्यदः ॥ ९६ ॥
 (१२५) शब्दसङ्घातयोर्धात्वोः स्थायत्य(१२६)य धमत्यदः ।
 कृशानुफूत्कृतौ शब्दे(१२७)ऽप्युपतापे स्वरत्यपि ॥ ९७ ॥
 (१२८) ऋच्छेर्गतीन्द्रियलपमूर्तिभावेषु ऋच्छति ।
 ऋच्छादेशे तदेवार्तेः शिति स्यात्प्रापणे गतौ ॥ ९८ ॥
 (१२९) सवतीति पदं धात्वोः प्रसवैश्वर्ययोर्गती ।
 (१३०) छवे तरत्युत्तरणे (१३१) स्कन्दतीति तु शोषणे ॥ ९९ ॥
 गत्या(१३२)मथो नमत्येतन्नमस्कारेऽपि शब्दने ।
 (१३३) सेवने सचते तद्वत्समवाये सचत्यपि ॥ १०० ॥
 (१३४) वदते तृक्तिविषयभासनोत्साहवृत्तिषु ।
 (१३५) सहतेऽभिभवे क्षान्तौ गतिवृद्धयोः इवत्ययम् ॥ १०१ ॥
 (१३६) पवते रक्षणार्थौ च सोमस्य मरुतो गतौ ।
 (१३७) निर्णेतृत्वेन भजने तिष्ठते स्वप्रकाशने ॥ १०२ ॥
 (१३८) देवार्चासङ्गतिवृत्तिमैत्रीषु पाथिकर्तुके ।

धात्वर्थे * मन्त्रकरणेऽकर्मके चोपतिष्ठते ॥ १०३ ॥
 परस्मैपदमन्यत्र लिप्सयोपस्थितौ न वा ।

इति भ्वादिगणः ।

अथादादिगणः ।

- (१३९) गतिगन्धनयोर्वाति (१४०) हन्तीति गतिहिंसयोः ॥ १०४ ॥
 (१४१) ग्रहणेऽप्युपहन्त्येतदशुचीकरणे ? ऽपि च ।
 (१४२) वेतीति कान्तिगमनप्रजनासनखादाने ॥ १०५ ॥
 (१४३) गतिशासनयोः कस्त (१४४) ईति तु गतिकर्मयोः ।
 (१४५) ईद्रे ? स्तुतौ गतिनायां याज्ञमेरणभोजने ? ॥ १०६ ॥
 (१४६) व्यक्तवाचि भवेच्छष्टे हृष्टौ (१४७) यौति तु मिश्रणे ।
 अमिश्रणेऽपि (१४८) सौतीति प्रमवैश्वर्ययोर्मतम् ॥ १०७ ॥
 (१४९) ज्ञानविश्वासयोः प्रत्येत्य(१५०)ध्येत्यधिगमे स्मृतौ ।
 (१५१) भस्ते जक्षति हसने (१५२) दीधीते भासि देवने ॥ १०८ ॥
 (१५३) वेवीते वेति तुल्यार्थश्छान्दसाविति भाष्यकृतः ।
 (१५४) तवीति तौति वृद्धयर्थे हिंसायां पूरणे गतौ ॥ १०९ ॥

इत्यदादिगणः ।

अथ जुहोत्यादिगणः ।

- (१५५) जुहोति हविरासेके दानेऽप्येके (१५६) पिपति तु ।
 पाकने पूरणे (१५७) दीप्तौ क्षरणार्थे जिघत्स्यदः ॥ ११० ॥
 (१५८) वभस्ति भर्त्सने दीप्तौ (१५९) मिपीते मानशब्दयोः ।
 (१६०) नेनेक्ति पोषणे शौचे (१६१) बिभर्ति धृतिपोषयोः ॥ १११ ॥
 तयोर्दधाति दाने चाभिदधात्युक्तिबन्धयोः ।
 श्रद्धाति तु विस्मयभस्पृहयोः पञ्च चात्मने ॥ ११२ ॥

इति जुहोत्यादिगणः ।

* "मन्त्रेण चार्थे" इति पाठान्तरम् ॥

† "स्तुते वषेनायां याव्या प्रेरणपूरणे" इति पाठान्तरम् ॥

अथ दिवादिगणः ।

- (१६२) विजिगीषागतिः क्रीडाव्यवहारयुतिस्तुतीः ।
 दीव्यतीत्याह (१६३) गत्यां तु शोषणे स्त्रीव्यतीत्यदः ॥ ११३ ॥
 (१६४) ऋषयति हरणे दीप्ती (१६५) व्रीहतीत्येव चोदने ।
 लज्जायां चा(१६६)य हिमायां त्वरणे चापि तूर्यते ॥ ११४ ॥
 (१६७) धूर्यते गूर्यते चोभे गतिर्हिसनयोर्मते ।
 (१६८) हिमायां च वयोहानौ धूर्यते जूर्यते पदे ॥ ११५ ॥
 (१६९) हिमायां शूर्यते स्तम्भेऽप्य(१७०)य संराद्धिर्हिसयोः ।
 रघ्यस्त्यु(१७१)पक्रमज्ञानस्वीकारे प्रतिपद्यते ॥ ११६ ॥
 (१७२) *त्रिकृत्तिक्षणवृद्ध्यादौ राध्यत्येतदकर्मकम् ।
 (१७३) हर्षणे मोचनं दृष्यत्य(१७४)य ग्लानौ च ताम्बु ॥ ११७ ॥
 काङ्क्षायामपि (१७५) खेदे तु श्राम्यत्येव तपस्यपि ।
 (१७६) मोचनं क्षिद्यति स्नेहे (१७७) गात्रस्थौल्येऽपि मेद्यति ॥ ११८ ॥

इति दिवादिगणः ।

अथ स्वादिगणः ।

- (१७८) पीठने मन्थने स्नाने सन्धानेऽभिषुणोत्यदः ।
 आत्मनेऽप्य(१७९)य वृद्धौ च हिनोतीति गतावपि ॥ ११९ ॥
 (१८०) सङ्गाने चाश्नुने व्याप्ती (१८१) स्पृणोति प्रीतिपाकने ।
 इति स्वादिगणः ।
 अथ तुदादिगणः ।
 (१८१) जुषते सेवने प्रीतौ (१८३) विजते चलने भये ॥ १२० ॥
 (१८४) बुद्धनिन्दादानहिंसाकथनेषु रिफत्यदः ।
 (१८५) शब्दोपकृत्योः कुणति (१८६) चृतति ग्रन्थर्हिसयोः १२१
 (१८७) गतिकौटिल्यर्हिसासु हृणतीत्य(१८८)य खण्डने ।

* "त्रिकृत्तिक्षणवृद्ध्यादौ, विपत्तिक्षणवृद्ध्यादौ" इति पाठान्तरे ॥

- छेदे सुरति (१८९) भीमार्थशब्दयोर्धुरतीत्यदः ॥ १२२ ॥
 (१९०) ऐश्वर्यदीप्त्योः सुरति (१९१) किलति श्वैत्यखेलयोः ।
 (१९२) इलति मेरणे स्वप्नेऽप्य(१९३)यास्यप्रमदयोः ॥ १२३ ॥
 मुटत्य(१९४)य कुटत्येतद्वात्ये च घमने मतम् ।
 (१९५) निवासगत्योः क्षियति (१९६) गतौ र्थैषे ध्रुवत्यदः ॥ १२४ ॥

इति तुदादिगणः ।

अथ रुधादिगणः ।

- (१९७) दीप्तिदेवनयोऽल्लुन्ते लृणतीति (१९८) नृणत्यदः ।
 तुन्ते हिंसानादरयो(१९९)र्विनक्ति चलने भये ॥ १२५ ॥
 (२००) अनक्ति अक्षणगतिकान्तिव्याक्तषु कीर्तितम् ।

इति रुधादिगणः ।

अथ तनादिगणः ।

- (२०१) साहासिकप्रकथनोपयोगेषु च सेवने ॥ १२६ ॥
 पदं प्रकुरुते(२०२)ऽयाधिकुरुतेऽभिभवे तथा ।
 सान्तौ(२०३) विकुरुते शब्दकर्मकेऽर्थेऽप्यकर्मकः ॥ १२७ ॥
 (२०४) ऊर्ध्वर्युररीभ्यश्च करोति कुरुते पदे ।
 विस्ताराङ्गीकरणयोः (२०५) प्रतियत्रे तु वैकृते ॥ १२८ ॥
 उपस्कुरुत इत्येतद्वाक्याद्याहारयोरपि ।
 (२०६) हृष्टप्रक्षार्थिनीडाार्योर्विहङ्गमचतुष्पदाम् ॥ १२९ ॥
 आलेशनेऽपस्कुरुत आत्मनेपदमुद्बिधेः ।

इति तनादिगणः ।

अथ कृपादिगणः ।

- (२०७) काश्चित्तर्पणयोः प्रीणात्य(२०८)य श्रीणाति मिश्रणे ॥ १३० ॥
 पाके चा(२०९)य पृणातीति पाकने पूरणेऽपि च ।
 (२१०) श्रभाति प्रतिहर्षेऽपि मोचने चा(२११)य पूरणे ॥ १३१ ॥

मुष्णाति द्वे च प्लुष्णाति मोचने स्नेहने त्रिषु ।

(२१२) गृह्णात्येतदुपादाने ज्ञाने गृह्णीत इत्यपि ॥ १३२ ॥

(२१३) अवष्टभ्नात्यवष्टभ्नात्यन्तिकालम्यनार्थकौ ।

इति कथादिगणः ।

अथ चुरादिगणः ।

(२१४) दर्शनाङ्गनयोर्लक्षयत्य(२१५)धोर्जयतीति तु ॥ १३३ ॥

बलमाणनयोः (२१६) कुट्टयति * छेदनभर्त्सने ।

(२१७) गत्यसंस्कारयोः शाठयति स्वठयति द्वयम् ॥ १३४ ॥

(२१८) भाषार्हिमावलादाननिकेतेषु च पञ्चसु ।

पदं तुञ्जयतीत्याह तथा पिञ्जयतीत्यपि ॥ १३५ ॥

(२१९) मण्डयत्येष भूषायां हर्षे पुस्तयतीत्यपि ।

(२२०) स्यादादरानादरयोस्तथा बुस्तयतीत्यदः ॥ १३६ ॥

(२२१) मार्गसंस्कारगत्योः स्याद्वाजयत्येतदर्थयोः ।

(२२२) द्वापने मारणादौ च द्वापयत्येतदीरितम् ॥ १३७ ॥

(२२३) छेदने पूरणे चापि वर्धयत्येतदर्थयोः ।

(२२४) संश्लेषणे च ग्रहणे पदं स्पाशयते भवेत् ॥ १३८ ॥

(२२५) चेतनायां वेदयते तथाऽऽख्यानं विवासने ।

(२२६) निकारे चाप्युपकारे यातयत्येतदीरितम् ॥ १३९ ॥

(२२७) निर्यातयति वैरस्य शुद्धौ न्यासार्पणे हतौ ।

(२२८) छेदने स्नेहने चापि हरणे वासयत्यदः ॥ १४० ॥

(२२९) सम्पर्वने मोहने च रेचयत्यपि रेचति ।

(२३०) श्रद्धायां चोपकरणे तानयत्युपतापने ॥ १४१ ॥

(२३१) शौचाच्छास्त्रयोर्भोजयति मार्जयति चैरितम् ।

(२३२) कवने शालने चार्थे स्यात्पल्लूकयतीत्यदः ॥ १४२ ॥

* "छेदे च कुक्षे" इति पाठान्तरम् ॥

(२३३) वर्णक्रियायां विस्तारे गुणोक्तौ वर्णयत्यदः ।

इति चुरादिगणः ।

अथ नामधातवः ।

(२३४) ऋतयिते धिगृणयोः (२३५) पूजाहृदयोर्महीयते ॥ १४३ ॥

(२३६) भोजने तन्निवृत्तौ च पदं व्रतयतीत्यदः ।

इति नामधातवः ।

अथ कण्वाद्यः ।

(२३७) रोपे च * वैमनस्ये च मन्तूयति पदं विदुः ॥ १४४ ॥

(२३८) माधुर्वपूजयोर्वैलूयति (२३९) स्यात्तु हणीयते ।

रोपमन्दाक्षयोः (२४०) स्वप्ने धौत्ये लेभ्यति लाभ्यति ॥ १४५ ॥

इति कण्वाद्यः ।

इति नानार्थवर्गः ॥ ३ ॥

४. अयामनेपदपरस्मैपदवर्गः ॥

(१) भावे कर्मणि सर्वस्माद्धातोः स्यादात्मनेपदम् ।

क्षिप्यस्तयाऽनुदात्तेद्भ्यो भूयतेऽप्यापतेऽपते ॥ १४६ ॥

(२) क्रियाव्यतिहतौ तद्व्यतिस्ते व्यतिषिञ्चते ।

(३) शब्दार्थहसावहृष्टगतिर्दिसार्थकाक्ष तत् ॥ १४७ ॥

व्यतिभ्यां जल्पति हस्तयेति हन्तीत्यमूर्दिशः ।

नात्र सम्भवहन्ते सम्पहरन्ते निषेधनम् ॥ १४८ ॥

(४) परस्परतरान्योन्योपपदास्मात्मनेपदम् ।

अन्योन्यस्य व्यतिस्तुनन्येषा दिङ् (५) निषराद्विशोः ॥ १४९ ॥

* "वै मसरे" इति पाठान्तरम् ॥

- (६) परिग्रहेभ्यः क्रीणान्ते(७)जयतेर्विपरापरात् ।
 (८) आढो दाजो विकामस्वास्वंपरापरयोर्न हि ॥ १५० ॥
 (९) गमेः क्षमायां णेरास्ति नृपृच्छयोः (१०) क्रीडनेरनोः ।
 पर्याङ्गपाश्च(११)समाऽकृजे(१२)जिज्ञासायां शकेः सनः १५१
 (१३) अपस्किरो(१४)ऽभो * हरतेर्गतिताच्छीत्य (१५) आशिपि ।
 नाथः(१६)शपेस्तु शपयं १७ स्थो निर्णीतौ प्रकाशने १५२
 प्रतिज्ञायामावसंविपा(१८)दुदोऽनूर्ध्वचष्टने ।
 (१९) † देवार्चासङ्गतिप्रतिपैत्रीपु पयिर्दुर्ते ॥ १५३ ॥
 धास्वर्थे मन्त्रकरणेऽकर्मके चोपपूर्वकात् ।
 वा लिप्सायां(२०)ममः प्रणिग्गम्युच्छिस्पृश्यवेत्तिताः॥१५४॥
 दशोऽर्त्तेश्चाकर्मकेभ्य (२१) आङ्पूर्वाभ्यां यमेर्हनः ।
 (२२) उद्विष्टां तपतेः स्वाङ्गकर्मकेभ्योऽप्य(२३)धास्यतेः ॥ १५५ ॥
 ऊहश्च सोपसर्गाद्वा (२४) हो निसंव्युपपूर्वकात् ।
 (२५) आङ्स्तु स्पर्धने (२६) दूचनावसेणसेवने ॥ १५६ ॥
 प्रतियस्ने प्रकथनोपयोगे साधने कृजः ।
 (२७) अधेः प्रसहने (२८) वेस्तु शब्दकर्मण्यकर्मकात् ॥ १५७ ॥
 (२९) पूजाचार्यकृतिज्ञानोत्सञ्जनेषु मृनौ व्यये ।
 नीजो वेगणने ३० कर्तृस्थिते चामूर्तकर्मणि ॥ १५८ ॥
 (३१) वृष्य साहसक्रोधासु क्रमे(३२)स्तद्वत्परोपयोः ।
 (३३) ज्योतिरहमने आढो (३४) वेः पादविहृतार्थकात् ॥ १५९ ॥
 (३५) आरम्भणार्थे प्रोपाभ्यां (३६) विभाषाऽनुपसर्गकात् ।
 (३७) अपहवेऽकर्षकाच्च श्लो(३८)ऽनाध्याने पतेः समः ॥ १६० ॥

* “हरतेर्गतिताच्छीत्य” इति पाठान्तरम् ॥

† “देवार्चासङ्गणनेपैत्रीपु” इति पाठान्तरम् ॥

- (३९) यत्रोपसान्त्वनज्ञानासनेषूपनिमन्त्रणे ।
 विमतौ चापि वदतेः (४०) समनुभ्यां त्वकर्मकात् ॥ १६१ ॥
 (४१) व्यक्तवाचां सहोक्तौ च (४२) विप्रलापे विभाषया ॥ १६२ ॥
 (४३) मृजेः श्रद्धावति इषंश्च यथा माहां हि लुप्यते ।
 (४४) श्रोऽवात् (४५) समः प्रतिज्ञाने(४६)चरेरुदि सकर्मकात् १६३ ॥
 (४७) समस्तृतीयायुक्तात् (४८) स्वीकरणे तूप्यच्छने ।
 (४९) तृतीयाचेच्चतुर्थ्यर्थे दाणः (५०) शिति शब्दे(५१)मृष्टः १६४ ॥
 लुङ्लिङोश्च (५२) कृजि माग्वदामो यस्तु प्रयुज्यते ।
 (५३) * सनो ज्ञाश्रुस्मृदशिभ्यो नानोज्ञ आङ्प्रतेः श्रुवः ॥ १६५ ॥
 (५४) अयज्ञपात्रेषु युजेरजाद्यन्तोपसर्गतेः ।
 (५५) समः क्षणाते(५६)रनवने भुजेरपि च (५७) णेरणौ ॥ १६६ ॥
 यत्कर्म णौ स कर्ता चेद्धवेदाध्यामवर्जिते ।
 यथाऽऽरोहयन्ने हस्ती स्वयं दर्शयते नृपः ॥ १६७ ॥
 (५८) भीष्मयोः प्रयोजकाङ्गीतिस्मययो(५९)र्वञ्चनेर्घृषः ।
 प्रलम्भने (६०) लियः पूजान्यक्कृणोर्वञ्चनेऽपि च ॥ १६८ ॥
 (६१) मिथ्याशब्दोपपदतः पौनःपुन्ये कृजो णिचः ।
 (६२) फले च कर्त्रभिप्राये स्वरितेतो जितो णिचः ॥ १६९ ॥
 पचते कुरुते स्नानं कटं कारयते यथा ।
 चुरादेरपि लक्षेयः स्वरितेच्चमनार्थकम् ॥ १७० ॥
 (६३) अपाद्रदः (६४) समाङ्ङुद्धयो यमेरग्रन्थयोचरे ।
 (६५) ज्ञथोपसर्गरहिताच्छब्दान्तरगणौ तु वा ॥ १७१ ॥
 णिजर्थे च यजेनित्यं सामान्योक्तौ न तत् स्मृतम् ।
 यथा धरिर्था दुदुहुः (६६) कृजोऽप्यनुपरापरात् ॥ १७२ ॥

* “वनश्च स्मृदशिभामनोहोऽङ्गप्रतेः” दशिभ्यां च नानोहोना ।

- (६७) सिपोऽभिपत्तिरभ्यः (६८) प्राद्वहे (६९) मृषिवहोः परेः ।
 (७०) व्याख्यापरिभ्यो रम (७१) * उपा (७२) द्विभाषा चेदकर्मकः १७३
 (७३) आहारचलनार्था ये गण्यन्ते ये त्वकर्मकाः ।

चिचवत्कर्तृकास्तद्वचोपयत्येष पार्थिवम् ॥ १७४ ॥

(७४) प्रब्रुमुरुधुजनयुधेक्षुनाशिभ्यश्च णिचो यतः ।

(७५) न पादम्पाङ्ग्यमाङ्ग्यसपरिमुहश्चिवद्वसः ॥ १७५ ॥

तृतिधेट्पिषतिभ्यश्च (७६) क्यपन्तात्तु विभाषया ।

(७७) युतादेर्लुङि (७८) दृष्ट्यः स्पसतो (७९) लुटि च कल्पतेः ॥ १७६ ॥

परस्मैपद (८०) मन्पस्मात्तथा शिष्टप्रयोगतः ॥ १७७ ॥

इत्यामनेपदपरस्मैपदवर्गः ॥ ४ ॥

इति तृतीयकाण्डः ।

इति भट्टपरल्लविरचिताऽऽख्यातचन्द्रिका समाप्ता ॥

आख्यातचन्द्रिकायाः पर्याय-सूची ।

पर्यायाः	काण्डः वर्गः पदोक्तिः	पर्यायाः	काण्डः वर्गः पदोक्तिः	पर्यायाः	काण्डः वर्गः पदोक्तिः
अ		अट्यव्यते	२।३।५	अधिरोहति	२।३।५
अहते	२।३।३२	"	२।३।१७	अधिचवसति	२।३।२०
अकति	२।३।३५	अट्टति	२।३।५५	अधिरोते	२।३।२५
अक्षति	२।३।६१	अट्टते	२।३।३९	अधीते	१।४।२
"	३।१।६	अट्टयति	१।३।१०	अध्यक्षयति	१।२।१६
"	३।३।८९	"	२।३।५५	अध्यक्षीकरोति	१।२।१६
अक्ष्णोति	२।३।६१	अट्टति	२।३।६३	अध्यवस्यति	१।२।१७
"	३।३।८९	अट्टति	२।३।५७	अध्यापयति	१।४।२
अगति	३।३।३५	अणति	१।५।१	अध्यास्ते	२।३।२५
अघयति	२।५।१९	अण्टते	२।३।३२	अध्येति	१।२।१९
अनुप्राणयति	२।१।४४	अतति	२।३।३९	"	२।३।१००
अङ्गति	२।३।३२	अतिक्रामति	२।३।५५	अनाक्ति	३।३।२००
अङ्गोक्तोति	१।२।२८	अतिक्राम्यति	२।३।५५	अनिति	१।१।५
अङ्गीकुरुते		अतिचरति	२।३।५५	अनुकम्पते	१।३।१४
अहते	२।३।३२	{ अतिदधाति	२।४।२८	{ अनुकरोति	२।१।१९
अजति	२।३।३२	{ अतिधत्ते	२।३।६९	{ अनुकुरुते	२।१।१७
"	३।३।३२	अतिरोते	२।३।६९	अनुक्रोडते	२।१।१७
अज्जति	१।२।२	{ अतिसन्ध्याति	१।३।१०	अनुक्रोशति	१।३।१४
"	२।३।३२	{ अतिसन्धत्ते	२।२।११	अनुगुणाति	१।४।२४
"	२।४।३१	अतिसृजति	२।२।११	{ अनुगृह्णाति	१।३।१४
"	३।३।३१	अति	२।१।२६	{ अनुगृह्णीते	१।३।१४
{ अज्जति	२।२।६	{ अक्षीकरोति	१।३।३०	अनुवपति	१।३।१६
{ अज्जते	२।१।३२	{ अथाकुरुते	१।३।१९	अनुतिष्ठति	२।१।४
अज्जते	३।३।३०	अधिकुरुते	२।३।६८	{ अनुनयति	१।४।३९
अज्जयति	२।२।६	"	३।३।२०२	{ अनुनयते	२।३।१८
"	२।३।६९	अधिक्रामति	२।३।२७	अनुप्राणयति	२।३।१८
अटति	२।३।३२	अभिषिष्टति	२।३।२७	अनुभवति	१।३।१६

* "उपात्" इति योगविभागो 'विभाषे'त्यनेन 'उप'मात्रस्यैव सम्बन्धाधेस्तेन 'उप' पूर्वकादेव रमेरकर्मकात् विभाषापरस्मैपदं न तु व्याहृतिपरिभ्योऽपि। एतच्च 'व्याहृ-
 परिभ्यो रमः" "उपात्" "विभाषाऽकर्मकात्" (पा० सू० १।३।८३-८५) इति
 पाणिनियोगविभागव्याख्यानपुरःसरमेवेति बोध्यम् ॥

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
अनुमनुते	११२१२८	अपनयति	११४१३८	अपोहति	११४१३८	अभ्यादत्ते	२११११	अदनाति	२११२६
अनुमन्यते	११२१२८	अपभाषते	११४१९	अप्येति	११४१९	अभ्युपगच्छति	११२१७	अदनुते	२१३६१
अनुपुङ्गे	११४१३३	अपञ्चयति	११४१९	अपसरायते	३१२१६	अभ्युपगच्छते	११३११४	"	३१३११८
अनुपजति	११३१२८	{ अपरजति	११३१४	अभिगच्छति	२१३१६६	अभ्युपेयते	११२१७	अदनोति	२१३६६
अनुरजयति	११३१२८	{ अपरजते	११३१४	अभिजानाति	११२११९	अभ्युपेति	११२१७	अद्वचति	३१२१८
{ अनुसन्धि	२१३१२३	{ अपरजयति	११३१४	अभिदधाति	११४११	अभ्यति	२१३१६६	अद्वयति	३१२१७, ३०
अनुरूप्ये	२१३१२३	{ अपरज्यते	११३१४	{ अभिदधाति	३१३१६६	अभ्रति	२१३१३२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुरूप्यते	११३११	अपरजयति	११३१२२	अभिधत्ते	११४११	अमति	२१३१३२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुलिम्पति	२११११०	अपराध्नोति	११३१२२	अभिधत्ते	११४११	"	३१३१६२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुलिम्पते	२११११०	अपराधयति	११३१२२	अभिनिविशते	११३११३	अमत्यते	११११११	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुवर्तते	२१३११३	अपलपति	११४१३७	अभिभवति	२१३१६८	अयति	२१३१३२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुवाप्ति	११४१३	{ अपसरति	२१४१२८	अभिमनुते	११३११९	अयते	२१३१३२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुषेते	११३११६	{ अपसरते	२१४१२८	अभिमन्यते	११३११९	"	२१३१३२	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुसम्पद्याति	११२१२२	अपवर्जयति	२१२१११	अभिधाति	२१३११९	अरायते	३१३१३७	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुसरति	२१३११३	अपवारयति	२१४१२८	अभियुङ्गे	२१३११९	{ अरुणकरोति	२१३११७	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुसृज्यते	२१३११३	अपवृज्यते	२१२१३२	अभिविफि	११४१३६	{ अरुणकुरुते	२१३११७	अद्वयत्यति	३१२१७
अनुहरति	२११११९	{ अपवृणोति	२१४१२९	अभिवन्दते	२१२११९	अर्क्षयति	११४११८	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्तति	२११११६	{ अपवृणुते	२१४१२९	अभिवदयते	२१२११९	अर्क्षति	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्तरयति	२१११२०	अपशब्दयति	११४११९	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्तरेति	२१११२०	अपस्कुरुते	३१३१२०६	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्तर्धत्ते	२१३११३	{ अपहरति	२११११०	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्धति	२११११६	{ अपहरते	२११११०	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्यते	१११११९	अपहृते	११४१३७	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्यययति	११४११०	{ अपाकरोति	११४१३८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्यानेकरोति	२१३१०९	{ अपाकुरुते	११४१३८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्योक्षते	२१४१३१	अपानिति	१११११९	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अन्येषते	२१४१३१	{ अपालयति	११४१३८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपकरोति	११३११२	{ अपालयते	११४१३८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
"	११४११४	{ अपालयते	११४१३८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपकुरुते	११३११२	{ अपविद्यति	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपकामति	२१३११३	{ अपविद्यते	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपक्षयति	१११११९	{ अपविद्यति	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपक्षोभते	१११११९	{ अपविद्यति	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
{ अपचायति	२१२११६	अपेक्षते	२१४१३०	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
{ अपचायते	२१२११६	अपेक्षति	२१४१३१	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपमानोति	११४१३७	अपोषते	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७
अपदिशति	११४१३७	अपोषति	२१४१२८	अभिवाद्यते	११४१३३	अर्क्षते	२१२११६	अद्वयत्यति	३१२१७

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
{ उपयच्छति	२११४२	उल्लसति	२११४४	पति	२११४२
{ उपयच्छते	२११४२	उल्लाघयति	२११४३	पद्यते	१११८
उपयुङ्गे	१११४२	उल्लाघयते	१११४१	प्लयति	२११४२
उपयसति	२११४३	ऊ		प्लाघति	२११४७
{ उपरमति		ऊनयति	२११३९	पथते	१११३
{ उपरमते	१११४१७	ऊयते	२११४१	"	२११३२
"	२११३०	{ ऊरोकरोति		ओ	
उपलभते	११२१२	{ ऊरोकुर्वते	११२१८	ओषयति	३१३२२
{ उपलम्पति		"	३१३२०४	ओजायते	२१३७९
{ उपलम्पते	२१४४६	{ " ऊरोकरोति	११२१८	"	३१२९
उपवदते	११४३९	{ " ऊरोकुर्वते	११२१८	ओणति	११४३८
उपवसति	२१२१६	"	३१३२०४	ओण्डयति	२१४४३
उपविशति	२११३६	ऊजयति	१११९	ओषति	२१९८
उपवीणयति	११९२३	"	३१३२१९	ओहति	२१३८४
उपशाम्यति	२१२३०	{ ऊर्जाति		क	
उपश्लोकयति	११४१२१	{ ऊज्यते	२१४२८	कंसङ्गातयति	३१२४४
उपसेवेते	२१२१०	ऊदैते	३१३९	कक्ते	११३१२
उपसङ्गृह्णाति	२१२१९	ऊर्ध्वभवति	२११३७	कक्खति	२१११६
उपसङ्गृह्णीते	२१२१३	ऊर्वति	३१३८	कखति	२१११६
उपसङ्कुर्वते	२१४१९	ऊपति	२१३८९	कङ्कते	२१३३२
"	३१३२०९	ऊहते	११२१९	कचते	२१९१६
उपलप्यति	२१२१४	ऊ		कङ्कते	२१११४
उपहन्ति	३१३१४१	ऊक्काम्यति	२१२१२	"	२१९१६
उपाजेकरोति	२१३७९	कचति	११२१८	"	३१३२९
उपालभते	११४१६	कच्छति	११२१४	कटति	३१३४१
उपालोचते	११२१९	"	२१३३२, ६०	कटति	१११६
उपालोचयते	११२१९	"	३१३१२८	कटति	११३१९
उपास्ते	२१२१८	कचयति	३१२१२	कगति	११९११
उपेक्षते	२१२१९	कङ्कते	२१४४९	कण्डते	११३१९
उभति	२१२१९	कणोति	२१३३२	कण्डयति	२१४१४
उभमति	२१२१९	कसीयते	११३१४, २३	{ कण्डयति	
{ ऊरोकरोति		"	३१३२३४	{ कण्डयते	३१२१४
{ ऊरोकुर्वते	११२१८	कण्णोति	१११८	कथते	११४१९
"	३१३२०४	कण्णयति	१११८	कथयति	११४११
{ " ऊरोकरोति	११२१३	प		कनति	२१११४
उरसिपुङ्गते	११२१३	पजति	२१३७६	"	३१३१६
उल्लङ्घयति	२१४४३	पजते	२१११४	कन्दति	११३१७
उल्लङ्घयति	२१३९९	पठते	२१३८९		

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
कन्दति	३१३१६	कुञ्चति	२१३१२	कुपायते	११३१४
कन्दते	२१३१२०	"	३१३१३३	कुडयति	११११३
कन्धते	११३१२०	कुटति	२१३१२२	कुपति	२१११३
कम्पते	२१३१७६	कुडयति	३१३१२६	कुपते	२१११३
"	३१३१९९	कुदति	३१३१२६	कृतयति	२१३१३७
कम्पयति	२१३१७२	कुणति	३१३१२८	कपते	२१३१७६
कल्पायते	११३१४४	कुणयति	२१३१२७	कलति	२१११३३
{ कर्षति		कुण्डते	२१९१८	कलायति	२१११३३
{ कुरुते	२११२	कुण्डयति	२१३१३	{ केवालीकरोति	
कर्दैति	११९१८	कुरसयते	११४१४	{ केवालीकुरुते	२१३१८
कर्वेति	११३१९	कुम्नाति	२१३१८७	{ केवासीकरोति	
कर्पति	२१४११	कुम्पति	२१३१८३	{ केवासीकुरुते	२१३१८३
कलते	२१४१२	"	३१३१११	कोकते	२११३८
"	३१३१११	कुम्पयति	११४१७	कोचति	११९१७
कलयति	२१३१२२	कुम्पति	११३११३	"	३१३१२९, १०५
कल्हायते	२१३१७८	कुमारयति	२१११७	कोजति	२१९१८
कल्पते	११११७	कुम्बति	२१४१२८	कोकति	३१३१२०
"	२१३१६२	कुम्बयति	२१४१२८	कोति	११९१७
कल्लते	११९१६	कुरति	११९१६	कल्यते	३१३१२५
कवते	११९१६	कुरुते	३१४१६२	कन्यते	११९१६
कवयति	११४१२०	कुपुम्पयति	२१३१२२	"	३१३१६६
कटायते	२१९१९	{ कुल्लयति		कुमारति	२१३१२०
"	३१२१८	{ कुल्लयते	२११२२	कयति	२१३१८३
कस्ते	३१३१४३	कुहयते	२१३१०१	कङ्कते	२१३१२०
{ काञ्चति		कुजति	११९११	कन्दति	११३११७
{ काञ्चते	२१९१६	कुटयति	२१९१८	"	३१३११६
कामयते	११३११	कुणयति	११११०	कन्दते	२१३१२०
"	२१११४९	कुणयते	११४१२७	कपते	११३११४
कायति	११९११	कुक्षते	२१११४	कमते	११११८
कारयते	३१४१६२	कुलति	२१४१२८	"	११३१३
कालयति	२१३११२	कुच्छायते	११३१२२	"	३१३१६३
कासते	११९११६	कुणति	२१३१६४	कम्पते	११११८
"	३१३१८७	कुणाति	२१३१८३	"	११३१३
किलति	३१३१९९	{ कुणोति		"	३१३१६३
कीटयति	२१११११	{ कुण्यते	२१३१८३	काययति	२१३१८३
कीर्तयति	११४११	कुणोति	३१३१७९	कामति	२१३१३२
कोलति	११९११६	कुम्पति	२१९१९	कीदति	२१११७

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	का.व.प.
क्रोणाति	२।४।१८	क्षाम्यति	१।३।१९	खदति	३।३।१४	
क्रोणीते	२।४।१८	क्षायति	१।१।१९	खनति	२।४।१	
कुञ्चति	२।३।२२	क्षिणाति	२।३।८३	खर्जति	३।३।३६	
"	३।३।३३	क्षिणोति	१।३।१२	खर्दति	२।१।२९	
क्रद्धति	२।२।२	{ क्षिणोति		खर्वति	१।३।१९	
क्रुध्यति	१।३।१३	{ क्षिणुते	२।३।८३	खरति	२।४।२२	
{ क्रोडीकरोति		{ क्षिपति		"	३।३।७४	
{ क्रोडीकुपते	२।१।४४	{ क्षिपते	१।४।१४	खवते	१।१।१	
क्रोशति	१।३।१७	"	२।३।१२	खादति	२।१।२६	
"	३।३।०९	क्षिपति	१।४।१४	खायति	२।४।८	
क्रुषति	२।३।८३	क्षिप्यति	२।३।१२	खिद्यते	१।३।२१	
क्रुदते	२।३।१०	क्षियति	१।४।४	खिन्वति	१।३।२१	
क्रुदति	१।३।१७	"	३।३।१९	खुरति	३।३।१८	
"	३।३।१६	क्षीजति	१।९।१	खूर्दते	२।१।१७	
क्रामति	१।३।२१	क्षीयते	१।३।१९	खेदति	२।३।७४	
क्राम्यति	१।३।२१	क्षुणचि	२।३।८६	खेदयति	२।३।८९	
क्रिपति	२।४।१०	क्षुध्यति	२।१।२६	खेलति	२।१।१७	
क्रिन्दति	१।३।१७	क्षुते	२।३।८६	खेलायति	२।१।१७	
क्रिन्दते	१।३।१७	क्षुञ्जाति	२।३।३१	खेवते	२।३।१३	
क्रिडनाति	२।३।८९	क्षुप्यति	२।३।३१	खोजति	२।६।१७	
क्रिप्यते	१।३।२२	क्षुरति	२।४।१	खोरति	२।३।४१	
क्रामते	२।३।२१	{ क्षेणोति		ग		
क्षीबायते	२।३।२१	{ क्षिणुते	२।३।८३	गच्छति	२।३।३२	
क्षवते	२।३।१३	क्षीभते	२।३।३१	गजति	१।९।१	
क्षेशयति	२।३।८९	क्षौति	१।९।१९	"	३।३।३७	
क्षणति	१।९।१	क्षौति	२।९।४	गहति	२।४।१०	
कचयते	१।४।४८	क्षमायति	२।३।७२	गणयति	२।४।२२	
क्षञ्जते	३।३।१७	क्षमायति	२।३।७६	गदति	१।४।१	
क्षञ्जयति	१।१।६	क्षमोच्छति	१।१।१०	गदयति	१।२।१०	
{ क्षणेति	२।३।८३	क्षिप्यति	३।३।१७	गन्धयते	२।३।८४	
क्षयति	२।३।८७	क्षेदते	३।३।१४	गमयति	१।४।१	
क्षमते	१।३।१९	ख		गरति	२।४।१०	
"	२।३।६२	खजति	२।३।७३	गर्जति	१।९।१, १०	
क्षम्ययति	१।३।१९	खञ्जति	२।३।४१	गर्जयति	१।९।१	
क्षरति	२।४।३९	खटति	३।३।१	गर्धयति	१।३।११	
क्षामयति	१।३।१९	खटति	२।४।८	गर्वति	१।३।१९	

पर्वोदाः	का.घ.प.	पर्वोदाः	का.घ.प.	पर्वोदाः	का.घ.प.
गर्वयते	१।३।१९	{ गुह्योति	२।३।२६	गुणति	२।३।२७
गर्वते	१।४।१४	{ गुह्योति		गुणयते	२।१।२८
"	२।१।३८	गोपते	२।३।४८	गुरति	१।५।१६
गलति	२।३।५१	गोवते	२।३।१६	"	३।३।१८९
"	३।३।७०	गोपयति	२।४।२८	गूर्णति	२।३।४७
गलहति	१।४।१४	गोपायति	२।३।१२	गूर्णते	१।३।२७
गलहते	१।४।१४	गोमयति	२।४।१६	"	२।३।४५
गवते	१।५।११	गोष्टते	३।१।१६	गृयते	३।३।१८८
गवेषयति	२।४।३१	गघ्नाति	१।४।२६	गृणायते	१।४।१५
गाते	२।३।३२	ग्रथयति	१।४।२६	गूर्णोति	
गाधते	३।३।२२	ग्रथ्यते	२।४।२२	{ घृणते	२।१।१५
गायति	१।५।२२	ग्रथयति	१।४।२६	घृणते	२।१।३८
गालोडयति	३।२।२४	{ ग्रथयति		घोटते	१।३।२७
गाहते	२।३।७३	{ ग्रथयते		घोणते	२।३।४७
गिरति	२।१।२७	ग्रसते	२।१।२७	घोषति	१।४।२९
गिहति	२।१।२७	ग्रामयति	२।२।१७	"	१।५।१६
गुञ्जति	१।५।११	ग्रोचति	२।५।१८	घोषयति	१।४।२७
गुञ्जति	१।५।११	रल्पयति	३।३।८५		
गुणयति	१।४।१५	रलसते	२।१।२७	छत्ते	१।५।११
"	२।४।२४	रलहते	२।१।३८		
गुण्डति	२।३।२२	रलापयति	२।३।८५		
गुण्डयति	२।३।६४	रलायति	१।३।२१	चकति	२।१।३४
गुण्नाति	१।३।१३	रलुञ्जति	१।३।२२	चकते	३।१।१८
गुण्यति	२।३।६४	रलेषते	१।३।२१	चकारस्ति	२।१।१४
गुन्यति	२।३।१९	"	२।३।४६	चक्षुष्यते	२।३।३८
गुफति	१।४।२६	"	३।३।२१	चणति	१।२।१६
गुम्फति	१।४।२६	रलेषते	२।३।१३	चण्डते	१।३।१८
गुवति	२।१।६	रलोचयति	२।५।१८	{ चतति	
गूर्यते	२।३।१६३, ८३			{ चतते	२।४।३०
"	३।३।१६७	घयति	२।१।१६	{ चद्धति	
गुञ्जति	१।५।११	घटते	२।१।१५	{ चद्धते	२।४।३०
गुणाति	१।४।११	"	२।३।३२	चद्धति	३।३।१२
गुण्यति	१।३।२१	घहते	२।३।२९	चपति	१।४।३९
गुहयते	२।१।३८	घरति	२।४।१०	चमति	२।१।२६
{ गुह्याति		घवते	१।५।११	चमयति	२।३।३३
{ गुह्योति	१।२।२	घसति	२।१।२६	चरति	२।१।२१
["]	२।१।३८	घिण्णते	२।१।३८	"	२।३।३२, ५

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
वसति	३१३१७७	चुण्डते	११११३	दुष्टति	२१११९
वसते (रथेन)	२१३१९०	सुम्बति	२१११४८	सुषति	११२१३३
सर्षति	११४१२	सुम्बयति	२१२१८३	सृणति	३१३१९७
"	२११११०	सुरण्यति	२११११०	सृष्टे	३१३१९७
"	३१३१९२	सुलति	१११११८	छेदयति	२१११९
चर्चयति	११४१२	चूयते	२१११८	छोटयति	२१११९
"	२११११६	चूयति	२११२४	छयति	२१११९
चर्वति	२१११२६	चूयति	२१२१८		
चलति	२१३१२९	चृतति	२१३१८३		
"	३१३१९९	"	३१३१८६	जंसति	२१३१२
चलयति	२१३१७२	चेक्रीयते	३१२१२९	जक्षति	२१११६, २६
{ क्षयति	२१११२६	चेदयति	११४११८	"	३१३१९९
{ क्षयते	२१११२६	चेतति	११२१२	जङ्गमयते	२१३१३९
क्षे	११२१२९	चेतयते	११२१२	"	३१२१८
"	३१३११४६	चेळति	२१११९	जजति	२१३१७८
वायति	३१३११७३	चेष्टते	२१३१२९	जजम्ति	२१११९२
विह्वलति	२१११६३	चोपति	२१११६	जजति	२१३१७८
विकेति	११२१२	"	२१३१३७	जजसि	२१२१२९
विकेति	११२१२	चोरयति	२१११२०	जजप्यते	२१२१२९
विसेकरोति	११२१३	क्षयवते	२१३१९१	जजम्बयते	११३१२५
विसेकुरुते	११२१३			जजति	३१११६
चित्रीयते	२१३१५०			जजयति	२१११९२
{ चिनोति	२१४१३१	उद्गयति	२१३१३२	जपति	२१२१२४
{ चितुते	११२११८	{ छन्दति	२१४११८	"	३१३१५४
चिन्तयति	११२११८	{ छन्दते	२१४११८	जमति	२१११२६
चिरिणोति	११३११२	छमति	२१११२६	जम्बते	११३१२५
चिह्ति	२१४१२२	छन्दते	२१४१७७	जम्बयति	२१३१८७
{ चोस्करोति	११६१२०	छन्दयति	२१४१४७	जयति	२१३१६८, ९०
{ चोस्कुते	११६१२०	छलयति	११३१११	"	३१३१८०
{ चोषति	११२१३८	{ छयति	२१३१८३	जरति	११११११
{ चोषते	११२१३८	{ छयते	२१४१२८	जर्जति	३१३११२
चोषति	३१३११२	छादयति	२१४१२८	जहति	२१११११
सुषयति	२१४११२	छिद्यते	२१११६	जक्षति	२१४१११
सुष्टति	२१११९	छिद्रयति	२१११७	जवति	२१३१३३
सुष्टति	२१११९	{ छिन्ति	२१११९	जहाति	२१११३९
		{ छिन्ते	२१११९	जागति	११३१२८

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
जानाति	११२१२	ज्वलति	२१११४	तपस्यति	२१२१७७
जानीते	११२१२	ज्वलयति	२१४१४७	"	३१२१३३
जायति	११११२९	ज्वलयति	२१४१४७	तप्यते	२१२१२७
जायते	११११२	झ	"	"	२१३११
जाययति	११११११	मटति	३१११६	तरति	२१३१६८
जासयति	२१३१७७	झमति	२१११२६	"	३१३१३०
जिह्वसति	२१११२६	{ क्षयति	२१११२८	तर्जयति	"
जिह्वति	२११११४	{ क्षयते	२१११२८	तर्जयते	"
"	३१३१९७			तर्णाति	२११११६
जिबोसति	११३११३	क्षीयति	११११११	तर्णुते	"
जिप्रति	११३१३२	ट	"	तर्दति	२१३१८३
जिनाति	११११११	टङ्कयति	२११११६	तर्पति	२१२११६
जिन्वति	२१२११६	{ टङ्करोति	११११२०	तर्षति	११११८
जिर्णिगति	११३१११	{ टङ्कयते	११११२०	"	३१३१९४
जिहोते	२१३१३२	टलति	२१३१२०	तस्मयति	१११११९
जिह्वति	११३१३७	टीकते	२१३१३२	ताडयति	११३१७७
जीयति	११११११	ट्वलति	२१३१२०	तामयति	२१२१२३
जीवति	११११९	ड	"	तापयति	२१११८
गुण्यते	११३१२३	डयते	२१३१३५	ताम्यति	११३१२१
"	११४११४	डिपति	२१३१२२	"	३१३१७४
गुह्यति	२१११४०	डिप्यति	२१३१२२	ताषते	३१३१६८
गुति	२१११११	डीयते	२१३१३४	तिमोति	२१३१२७
गुयते	२१३११३	डेपयति	२१३१२२	तिमोति	२१३१७७
"	३१३१८२	डोलयति	२१३१७२	तितिक्षते	११३१९
गुहोति	२१२११९	त	"	तिम्यति	२१४११०
"	३१३११९९	तकति	२११११६	तिरयति	२१४११८
गुयते	११११११	तक्षति	२१११३	{ तिरस्करोति	११३११८
"	३१३११६८	तक्षोति	२१११३०	{ तिरस्कुरुते	२१२१२८
गुणाति	११११११	तटति	२१३१७७	{ तिरोद्धाति	२१४१२८
गुम्बते	११३१२६	तण्डते	११४१२७	तिष्ठति	११११४
गुम्बति	२१११२६	तनक्ति	११४१२७	"	२१११३७
गुम्बति	२१४११०	तनयति	२१११३	तिष्ठते	११३११३७
गुम्बति	२१११११	{ तनुकरोति	२१११३	"	११११८
गुम्बति	२११११३	{ तनुकुरुते	२१११३	तीक्षति	११११८
गुम्बति	३१३१२२	तन्म्ययति	११३१२२	"	३१३११३७
गुम्बति	११३१३३	तपति	२१३११८	तीक्षति	११११८
गुम्बति	२१३१३३	"	२१११८	गुञ्जति	३१३१३७

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
प्रादुक्करोति	११४१९	व		भ	
प्रापयति	२१३१६	बहते	१११८	{ भक्षति	२११२६
प्राप्नोति	२१३१६०	बदति	२१४१८	{ भक्षते	
प्रारभते	२१११९२	बध्नाति	२१६१६	{ भक्षयति	२११२६
प्रोषते	११३१६०, १९	बभस्ति	२१११९३	{ भजति	२११४९
प्रोणयति	२१२१६		३१३१९८	{ भजते	२१२१६
{ प्रोणाति		बहति	१११८	{ भजति	
{ प्रोणीते	२१२१६	बलति	१११६	{ भजयति	२१३८६
प्रोणाति	३१३१२०७	"	३१३१९०२	{ भजते	२१३८६
प्रुष्णाति	३१३१२११	बाधते	२१३१८६	{ भजति	११४१९
प्रेक्षते	११२१२	बाध्नायते	३१३१९०	{ भजते	२१३२१
प्रेक्षति	२१३१२९	विन्दति	३१३१९	{ भद्राकरोति	
प्रेक्ष्वालयति	२१३१७३		३१३१९	{ भद्राकुरुते	२१३२८
प्रेषयति	२१४१२२	{ विभर्ति		{ भनक्ति	२१३८६
प्रेषयति	२१३१९०	{ विभृते	३१३१९६९	{ भन्दते	३१३१६
प्रेष्यति	२१३१९०	विभर्ति	२१३१८	{ भरति	२१३१८
प्रेति	११११९७	विभृते	२१३१८	{ भरते	
प्रोष्णति	२१४१२६	विभेति	११३१८	{ भजते	२१४१९
{ प्रायति	२१३१६२	बिलति	२१६१७	{ भस्सयते	११४१९
{ प्रोयते		बीजाकरोति	२१४१२	{ भस्सयते	११३१६
प्रोयते	२१११९	बीभस्सते	११३१२३	{ भवति	२१३८३
प्रोणीति	२१११९	बुक्लि	११६१२	{ भलते	३१३१७३
प्रोणीति	२१११९	बुक्लयति	११६१२	{ भलते	३१३१७३
प्रोषति	२१६१८	बुक्लति	२१११४०	{ भवति	११११९
श्रवते	२१३१३६	बुक्पते	११२१२	"	३१३१९
प्लुष्णाति	३१३१२११	बुक्पति	३१३१९	{ भवते	२१३१६०
प्लुष्यति	२१६१८	बुक्स्वयति	३१३१२२०	{ भयते	११६१२
शेषति	२१६१८	बुक्स्वति	२१११३९	{ भाति	२१११९४
प्साति	२१११२६	बृहति	१११८	{ भापयते	२१३१७६
		"	११६१९	{ भासते	११३१९३
फक्कति	२१३१३३	"	२१३१७	{ भासयति	२१३१९३
फणति	२१३१३२	वेटति	११४१२२	{ भासयति	२१३१७४
फळति	११११३, १२	बोधति	११२१९	{ भावयति	३१२१९९
"	३१३१७९	बोभोति	३१२१९६	{ भावयते	
{ फलीकुरुते		बोभोति	११४१९	{ भावयति	११२१९८
{ फलीकरोति	२१४१९४	मदीभवति	२१२१३२	{ भावयते	२१३१६०
फुलति	११११९	मूले	११४१९	{ भाषते	११४१९

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
भासते	२१११९४	आशते	२१११९४	मन्यति	३१३१९१
मिक्षते	२१४१३०	आशयते	२१११९४	मन्यते	११३१२६
मिन्दति	३१३१६	अणयते	११३१२	"	११४१८८
मिमति	२१६१७	अणयते	२१११९४	"	२१११९४
मिन्दते	२१६१७	अणयति	११४१९०	"	२१३१४९
मिन्दयति	२१११६३	अणयते	२१११९४	"	३१३१७
मिण्डयति	२१२१९०	अणयते	२१११९४	मन्दाक्षयति	११३१७
मोषयते	२१३१७६	अणयति	११४१९०	मन्दायते	२१३१९०
मुद्धते	२१२१२६	म		मन्यते	११२१२
मुजति	२१३१२२	मंडते	१११८	{ मर्षति	२१४१९०
मुनक्ति	२१३१०	मण्डयति	२१३१६४	{ मर्षते	
मुनयति	२१३१८	मण्डते	२१११९१	{ मर्षति	२१२१२९
मुयते	३१४१९	मण्डते	११३१९०	{ मर्षति	२१४१९०
मुपति	२१११९१	"	२१६१९३	"	
मुषयति	२१११९१	मचते	३१३१९९	{ मर्षति	११३१९
मुजते	२१४१४९	मज्जति	३१३१२७	{ मर्षते	
मुणाति	२१२१२९	मज्जते	२१३१२	{ मर्षयति	११३१९
मुशायते	३१३१६	मज्जते	३१३१२४	{ मलते	२१३१८
मुषयति	२१३१६	मठति	११११४	{ मलते	२१३१८
मुषति	११३१८	"	११३१६९	{ मवति	२१६१९६
मुषते	११३१८	मणति	११६१९७	{ मवते	२१६१९६
{ भोजयति		मण्डते	११२१२०	{ मव्यति	२१६१९६
{ भोजयते	२१२१२०	मण्डति	२१११९९	{ मव्यते	
म्यसते	११३१८	मण्डते	२१३१६४	{ मव्यति	२१३१८८
असते	२१३१९९	मण्डयति	२१११९९	{ मसमसाकरोति	२१३१८८
अणति	११६१९	"	३१३१२९९	{ मसमसाकुरुते	२१३१८८
अमति	११२१६	मयति	३१३१७३	{ मसमसाकरोति	२१३१८८
"	२१३१७४	मयति	३१३१७३	{ मसमसाकुरुते	२१३१८८
{ अमति		मयति	२१२१२२	{ मस्यति	२१४१९६
{ अमते	३१३१९०८	मयति	३१३१९०९	{ मयति	२१२१६
अम्यति	२१३१७४	"		{ मयति	२१२१६
अम्यति	२१३१९९	{ मद्राकरोति	२१२१२८	{ मयति	३१३१३६
आजयति	२१२१९९	{ मद्राकुरुते	११२१४	{ मयति	११३१९६
आजते	२१३१९४	मन्यति	११२१२	{ मयति	११३१९६
आम्यति	११३१६	मनुते	११३१९३	{ मयति	२१३१३४
"	२१३१४०	मनुते	३१३१३४	{ मयति	११३१६, १९
{ आम्यति		मनुते	२१३१३३	{ मानति	२१२१६
{ आम्यते	३१३१९०८	मनुते	२१३१३३	{ मानयति	२१३१६

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
मानयते	११२१	मुञ्चते	२११३९
मान्यति	३१३११	"	३१३१७
मायते	२१४१९	मुञ्जति	१११११
मारयति	२१३१८३	मुदति	२१३१८६
{ मार्गति	२१४१३०	"	३१३१९३
{ मार्गते	२१४१३१	मुणति	११२१२७
मार्गति	२१४१३१	मुण्ठते	२१३१९३
मार्गयति	२१४१३१	"	२१२१२८
मार्जति	२१२११	मुण्ठति	२१२१२८
"	३१३१३१	"	२१११७
मार्जयति	२१२११	मुण्डयति	२१२१२८
"	३१३१३१	"	३१२१२१
मार्हि	२१२११	"	२१२१३०
माहते	२१४१९९	मुमुक्षते	२१२१३०
मिथुनोभवति	२१११९९	सुरति	२१३१६४
मिथ्याकारयते	११४१११	मुष्णाति	२१११०
मिथुते	११२११७	मुत्सवति	३१११६
मिनोति	११२११७	मुत्सयति	२१११७
{ मिनोति	२१२११४	मुत्ति	११२१२९
{ मिथुते	"	"	३१३१३४
{ मिन्दयति	११३१८८	मुत्रयति	२१११७
{ मिन्दयते	२१४११०	मूर्धति	२११११७
मिन्दति	२१४११०	मूर्धति	२१४१८
मिमोति	२१४११०	मृपति	२११११०
"	२१४११९	मृगयते	२१४१३१
"	३१३११९९	मृगयति	२१४१३१
मिळति	२१४१३९	मृदयति	२१२१२२
मिश्रयति	२१४१३८	मृदति	२१२१२२
{ मीमाति	२१३१८३	मृदयति	२१२१२२
{ मिनीति	२१३१८३	मृणति	२१२१२२
मीमति	२१३१३२	मृणाति	२१२१२२
मीमांसते	११२१९	"	२१३१८३
मीयते	११२११७	मृन्नाति	२१३१८६
मीळति	११२११०	{ मृत्तयति	११३१९
मीषति	११२११८	{ मृत्तयते	११३१९
मुकुलीभवति	११२११०	मेदति	११२१९
मुकुयते	२१११३२	"	२१३१८३
मुञ्चति	२१२१३९	"	३१३११३

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
{ याचति	२१४१३०	रसति	१११११	रूपयति	११३११३
{ याचते	११३११९	रसयति	११२१३३	रेकते	११२११०
यातयति	११३११०	रहति	२११३१९	रेचति	२१४१३७
"	३१३१२६	रहयति	२११३१९	"	३१३१२९
याति	२१३१३२	राकयति	११२१३३	रेचयति	२१४१३७
यामयति	२१२११९	राहति	२१११४०	"	३१३१२९
यिययस्यि	२१११४९	"	३१३१२२	रेभते	१११११
युद्धति	२१११४०	राघते	२१३१६२	रेवते	२१३१३२
युध्यते	२१३१७८	{ राजति	२११११४	रेषति	२१३१८३
युनाति	२११११६	{ राजते	२११११४	रेषते	११११३
युयति	११३१२४	राति	२१२१११	रोचते	२११११७
यूयति	२१३१८३	राधयति	२१३१४	"	२१४१९९
योजति	२११११६	राधनोति	११११३	"	३१३१९९
योजयति	२११११६	राधयति	११११३	रोटते	२१३१८६
योसते	२११११४	"	११२१२९	रोदति	११३११७
योति	२१४१३७	"	११४१३९	रोमन्यायते	३१२१९
"	३१३११७	"	२१३१६	रोपति	२१३१८३
"	२१३१३३	"	२१४१४८	रोषयति	११३११३
रंहति	२१३१३३	"	३१३१४७	रोडति	११३११०
रक्षति	२१३१३	रायति	१११११	रोति	१११११
रगति	११२११०	राशोक्तरोति	२१४१२०	"	१११११
रक्षति	२१३१३३	रासते	१११११	लक्षति	११२१२९
रचयति	२१११३	रिक्तति	२१११३०	"	११४१२९
{ रजति	३१११३	रिणक्ति	२१४१३४	"	३१३१२४
{ रजते	३१११३	रिणाति	११११३	लक्षयते	११२१२९
{ रज्यति	३१११३	चिनीति	११३११२	लक्षोक्तरोति	११२११६
{ रज्यते	३१११३	चिण्वति	२१३१३२	लक्षति	२१३१३२
रणाति	१११११	रिफति	३१३१८४	लक्षते	२१२१२६
"	३१३११७	रिंसते	२१११४९	लक्षति	२१३१३३
रणयति	२१३१२२	रिषति	२१३१८३	"	२१३१३३
रदति	२१४११	रिषयति	१११११६	"	२१४११
रधयति	३१३११७	"	२१३१८३	"	३१३१२१
रधयते	२१४१४८	रीयते	२१४१३९	लक्षयति	२१३१६८
रणयति	२१४१४८	रुजति	२१११९१	लजति	११४११९
रपति	११४११	रुण्ठति	२११११०	लजते	११३१७
रमते	१११११७	रुपति	११२१२४	लजति	११४११९
रुभते	१११११७	रुशति	२१३१८३	ल्यति	३१३१४३
रवीति	१११११७				

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
सौम्यति	२।१।२	स्कन्नाति	२।१।१७	स्मिपति	१।३।१९
सुखयति	२।२।२२	स्कन्नाति	२।१।१७	स्तुपति	२।१।३१
सुखयते	१।३।६	स्खलति	१।४।१०	स्नोति	२।४।३६
{ सुखयति	१।३।६	"	२।१।२०	स्पन्दते	२।३।३८
{ सुखयते	१।३।६	स्तनयति	१।१।१०	स्पधते	१।३।४
सुद्वयति	१।३।१०	स्तन्नाति	२।१।१७	स्पशयति	२।२।११
सुमनायते	१।३।६	स्तन्नोति	२।१।१७	स्पशति	३।३।११८
"	३।२।६	स्तमति	२।३।२०	{ स्पशति	१।२।३२
सुमनोभवति	१।३।६	स्तम्भते	२।१।१७	{ स्पशते	१।२।३२
मुरति	२।३।१	स्तम्भयति	२।१।१७	स्पष्टयति	१।४।२९
"	३।३।१९०	स्त्वोति	१।४।१८	स्माययते	३।३।२२४
सुवति	२।३।१, १२	स्तिम्भयति	२।४।१०	स्पृणोति	२।३।२
सुवयति	१।४।४०	स्तीम्भयति	२।४।१०	"	३।३।१८९
सुदति	२।४।१०	स्तुते	१।४।१८, २३	सृष्टयति	१।२।३२
सुदते	२।३।८३	स्तुपयति	२।३।३०	सृष्टयति	१।३।१
सुक्षति	२।२।७	स्तुम्नाति	२।१।१७	स्फायते	१।१।८
सुक्षयति	१।३।६	स्तुम्नोति	२।१।१७	स्फिष्टयति	२।३।७७, ८३
सृजति	२।१।३	{ स्तुणोति	२।४।२८	स्फीतीभवति	१।१।८
सृजयते	३।४।३३	{ स्तुणोते	२।४।२८	स्फुटति	१।१।९
सृज्मति	१।३।८३	सृष्टुते	२।४।२८	स्फुटयति	२।१।२१
सेटति	१।३।१०	स्तुणोति	२।४।२८	स्फुरति	१।२।१
सेधति	३।३।१३	सृष्टति	२।३।८३	"	२।३।२८
सेधते	२।३।१३	स्तेनयति	२।१।१०	स्फुरते	२।३।६२
सौसृजयते	२।३।१७	स्तेपते	२।४।३६	स्फुल्लति	२।३।२८
सोति	२।३।१	स्तोमयति	१।४।१९	स्फूर्जति	१।१।२३
"	३।३।१४८	स्तोति	१।४।१८, २३	स्फूर्जति	१।१।११
सौमीयति	३।२।३	स्त्यायति	३।१।६	स्फोटति	१।१।१२
स्कन्दति	२।३।१९	"	३।३।१२९	स्फोटते	१।१।९
"	३।३।१२१	स्त्यायति	२।४।२८	स्फोटयति	२।१।७
स्कन्नाति	२।१।१७	स्त्यायति	१।१।४	स्मयते	२।१।१६
स्कन्नाति	२।१।१७	स्त्यायति	३।२।२२	स्मरति	१।२।१९
स्कम्भते	२।१।१७	स्त्यायति	२।३।७	स्माययते	१।३।१०
स्कम्भयति	२।१।१७	स्त्यायति	२।४।८	स्मीलति	१।१।१०
स्कन्नाति	२।३।६४	स्त्यायति	२।४।२८	स्मयते	२।४।३९
स्कन्नाति	२।३।६४	स्त्यायति	१।१।८	स्मयति	१।१।११
स्कृते	२।३।६४	स्त्यायति	२।२।२	स्मयते	१।२।९
स्कृणोति	२।३।६४	स्त्यायति	२।२।२	स्मयति	१।२।९
स्कृते	२।३।६४	स्त्यायति	२।३।६४	स्मयति	१।३।९९

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
खड्गते	२।३।३२	खयति	३।३।६९	खड्गति	२।३।६४
खम्भते	१।२।२६	खयति	१।३।१९	खड्गते	१।३।१०
खयति	२।३।३२	खलति	२।४।१	खड्गते	१।३।१०
"	२।४।३६	खलति	२।४।१	खड्गते	१।३।१०
खीयति	३।३।१६३	खलति	२।३।३२	खड्गते	१।३।१०
खदते	२।४।६६	खलति	३।३।४०	खड्गते	१।३।१०
{ स्वधाकरोति	२।२।१२	खलति	२।१।६२	खड्गते	१।३।१०
{ स्वधाकरोति	२।२।१२	खलति	२।१।६२	खड्गते	१।३।१०
खनति	१।१।११	खलति	२।१।३९	खड्गते	१।३।१०
खपति	१।३।२६	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
खरति	३।३।१२७	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
खदते	२।४।६६	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
खदते	२।२।१९	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
{ स्वाहाकरोति	२।२।१९	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
{ स्वाहाकरोति	२।२।१९	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
{ स्वीकरोति	२।२।१९	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
{ स्वीकरोति	२।२।१९	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
ह		खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हटति	२।१।१४	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हटति	२।१।१४	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
"	३।३।१६	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हदते	२।३।१६	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हस्ति	२।३।१७, ८३	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
"	३।३।१४०	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हम्भति	२।३।३२	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०
हयति	१।३।१	खलति	२।३।८३	खड्गते	१।३।१०

इति पर्यायसूची ।

अथ पर्यायार्थसूची ।

पर्यायार्थः	का.व.प.	पर्यायार्थः	का.व.प.	पर्यायार्थः	का.व.प.
अ		अपह्नव	१।४।३७	असन	३।३।१४२, १९३
अकृण	३।३।२१४	अपाङ्गति	२।३।४६	असद्व्यगृति	१।४।८
अकृष्णर्ण	२।३।८१	अपानवाह	१।९।९६	अस्तकृत	२।३।९२
अक्रीकरण	३।३।२०४	अभिक्रम	२।३।९६		
अतिक्रम	३।३।९६	अभिभव	२।३।८८	आ	
"	३।३।३९	"	३।३।१३६, २०२	आकर्ष	२।३।६७
अतिविस्तार	१।४।२८	अभियोग	२।३।९७	आक्रोशन	१।४।१२
अतिशय	२।३।६९	अभिवादन	३।३।६	आक्षेप	३।३।१९३
अदन	३।३।७०	अभिषव	२।४।६२	आक्यान	३।३।२२९
अद्भुत	२।३।७०	अभिशुक्ति	२।२।२६	आग्रह	१।३।१३
अध्यात्म	३।३।१९०	अभिभ्रण	३।३।१४७	आधमन	२।२।४
अधिरोहण	२।३।२७	अचन	२।२।६	आच्छाद	२।१।९
अयोगति	२।३।६१	"	३।३।११७	आज्ञा	२।३।९
अघटयन	१।४।२	अजन	२।४।१९	आतन्त्रन	२।४।३७
अघाट्याहार	३।३।२०९	अर्जन	३।३।८४	आदर	२।२।७
अनवधान	१।२।७९	अर्तन	२।३।८४	"	३।३।२२०
अनवस्थान	२।३।१८८	अलङ्कार	३।३।२३९	आदान	२।१।२८
अनादर	१।३।१०	अलमर्थ	३।३।२२	"	३।३।६९, ७०, १११, ११२, ११०, ३१८
"	३।३।३८, १९८, २२०	अलपत्व	१।१।१३	आघोषलम्भ	३।३।१
अनुकार	२।१।१९	अल्पोपभवन	३।३।३३	आर्माति	२।४।७०
अनुज्ञा	१।२।२८	अवगति	३।३।८९	आमवण	२।३।९४
अनुमा	१।२।१७	अवर्तन	२।१।१२	आभिसुर्येनवचन	१।४।३६
अनुशय	१।३।१६	अवधान	१।२।२६	आमन्त्रण	२।२।७७
अनुवोदित	१।४।७	अवधन	३।१।९	आयति	२।३।६
अन्वधि	२।४।२९	अवशयन	३।३।४२, १०६	आयाम	३।३।२०
अन्तिक	२।३।६९	अवर्धन	३।३।९२	आर्तध्वनि	१।९।६
"	३।३।२१३	अवर्धन	३।३।९३, ९६	आर्त्ताभाव	२।४।०
अभ्यवृत्त	१।४।१०	अवर्ति	३।३।८१	आलम्भन	२।४।३८
अभ्यवृत्त (असह)	१।४।११	अवनिनिर्घोष	१।९।११	"	३।३।२१३
अभ्यवृत्तीकामन	१।२।४६	अशुचिकरण	३।३।१४१	आलम्भ	३।३।४९
अभ्यवृत्त	१।२।४१	अध्वजनि	१।९।८	आलम्भन	३।३।४४
अपश्य	१।१।१९	अध्याकामन	२।१।४७	आलम्भन	३।३।२०६
अपवाद	१।४।९	असंस्कार	३।३।२१७	आयण	३।३।४२

पर्यायार्थः	का.व.प.	पर्यायार्थः	का.व.प.	पर्यायार्थः	का.व.प.
आशिप्	३१३१४	सधम	२१३१६३	कम्प	२१३१७६
आशीर्वाद्	११४१२५	उद्वाह	२१११४२	"	३१३१९०, १९१, १९४, १९४
आश्लेष	२१३१५८	उन्माद	११३१२०	कम्पन	३१३१२३
आस्वाद	११३१३३	उपकरण	३१३१२३०	करण	३१३१७९
आह्लावद्	३१३११२	उपकृति	३१३११८६	करिकरध्वनि	११५१००
आह्वान	३१३११६, १०९	उपक्रम	२११११	कल्याण	११६१६६
इ	"	"	३१३१७९	कवित्व	११४१२०
इच्छा	११३११	उपताप	३१३१३, ४, १२७	काङ्क्षा	३१३१७४
"	३१३११९, ८८	उपतापन	३१३१२३०	काश्चित्	३१३१६१, १४२, २००, २०७
इक्ष्या	३१३१८६	उपनयन	३१३१८६	कामन	२१११४९
इक्ष्यारम्भ	२१२१३३	उपभोग	२१२१५०	कामुकध्वनि	११५१२०
इन्द्रियबल्य	३१३११२८	उपमा	११२११७	कुक्षिशब्द	११५११८
ई	"	उपयोग	३१३१२०१	कुटिलगति	२१३१३५
ईक्षण	११३१२९	उपलेपन	२१४१४६	कुत्सन	३१३१२६
ईक्षण (देवपर्या- लोचन)	३१३११७२	उपवेशन	२१११३६	कुत्सा	३१३११९४
ईर्ष्या	११३१६	उपसेवा	३१३११०	कुत्सागति	२१३१४३
उ	"	उपस्कार	३१३१२२६	कुत्सितजप	२१३१२६
उक्ति	११४११	उपादान	३१३१२१२	कुत्सितसमयन	२१११२२
"	३१३११६१	उपाजन	३१३१२८	कुञ्जजीव	११११६
उक्तिविषय	३१३११३४	उपालम्भ	११४११६	कृति	२१११२
उच्छ्राय	२१३१३०	उपास्ति	२१२१८	कृपा	११३११४
"	३१३१२४	उसकृष्टि	२१४१२	कृपातुल्यकृति	३१३१२६
उच्छ	२१४११३	उत्ति	२१४१६	कृषि	२१४११
उत्कण्ठा	११२१२०	ऊ	३१३१२३	कैलि	२१११६१
उत्कण्ठास्त्वन	११६११२	ऊर्ध्वत्व	२१११३७	कैतव्य	३१३११९, ४८
उत्कर्ष	३१३१८०	ऋ	"	कैवल्य	२१३१२२
उत्कर्षसम्प्राप्ति	२१३१९०	ऋतिभरुपस्तवन	११४१२२	कोटिरथ	"
उत्क्रोधादिवशीकृति	२१३१६	मे	२१३११	"	३१३१२९, ३३६, १०७, १८७
उत्क्षेप	२१४१३९	रेष्य	२१३११	क्रय	२१४११८
उत्तरण	३१३११३०	"	३१३१३, ४, १२९, १४८, १९०	क्रिया	३१३१८१
उद्भासन	२१३१७४	क	"	क्रोडन	२१११७२
उत्सादन	३१११८	कथन	११४११९	क्रोडा	३१३१९, १९१, १६२
उत्साह	११३१३	"	३१३११८४	क्रोध	३१३११३
"	३१३११७, ६१, १३४	कफजशब्द	३१३१८७	कलेद्	३१३१६६
उद्य	२१३१४८	"	"	कलेशान	३१३१८२
उद्येव	११२११६				

पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.
कलेक्य	३१३१२	गात्रलघौल्य	३१३१७७	ज	
क्षरणा	२१४३९	गाध्वं	१३३२	जग्धि	३१३७०
"	३१३१५०, १५७	मीत	१११२५	जन्म	१११२
क्षाम्ति	१३३१९	मीर्णि	२११३७	"	३१३११
"	३१३१३९, २०२	गुणन	२१४१४	अप	२१२२४
क्षालन	३१३१२३२	गुणोक्ति	३१३२३३	अरा	१११११
क्षुत	११४१९५	गुणोक्ति	२१३२३	जागर	११३२८
क्षुध	२११२५	गोक्तैकहिसा	२१३१८२	जिवांसन	११३१२
क्षेपण	३१३३२	ग्रन्थ	११४२६	जिज्ञासन	३१३८६
क्षोभ	३१३३१	"	३१३१२, १८४	जोमृतध्वनि	११४१०
ख		ग्रहण	३१३१४१, २२४	जीव	११११५
खण्डन	३१३१८८	ग्लानि	११३२१	जीवन	३१३८२
खान्दन	३१३१४२, १५३	"	३१३१७४	जृम्भ	११३२५
खेद	३१३१७५	खेपन	३१३१०१	मान	११३१२
खेका	३१३१९१	घ		"	३१३, १४५, १७१
ग		घसन	३१३१९४	जापन	३१३२२२
गति	२१३३२	घृणा	३१३२३४	ज्येष्ठेऽनूते कनिष्ठ-	
"	३१३१७, १३, १५,	घोरवासित	११५१५	विवाह	२११४३
२१, २३, २४, २८, ३०,		"	३१३१८८	ज्योतिषद्वय	२१३४५
३१, ३२, ३८, ४१, ४२,		घ्राण	११३३१	त	
४५, ५०, ५५, ६१, ६२,		च		तक्षण	२१५३
६४, ६५, ६६, ७७, ८१,		चतुरगति	२१३३८	तन्त्री	११३२४
८३, ८४, ९६, ९७, १००,		चर्चा	२१११०	तपस्	३१३१७४
१०६, १०९, १११, ११६,		चलन	२१३३९	तपःश्रुत	२१२२७
१२८, १२९, १३१, १३५,		"	३१३१७२, ७४, ९८	तर्पण	२१२१६
१३९, १४०, १४३, १४४,		चिन्ता	११८, १८३, १९९	तर्प	३१३२०७
१५३, १५४, १५६, १५७,		चुम्बन	३१३११४	तय	२११२३
१६७, १७५, १८७, १९५,		चेतना	२११४८	ताडन	२१३१७७
१९६, २००, २१७, २२१		चेष्टन	३१३१२५	ताडन	३१३१६३
गत्यायोप	३१३११९	चोदन	२१११५	तारनाम्न	३१३१२९, १०७
गन्धन	३१३१३९	छ		तारमिस्वन	११५६
गमन	३१३१५८, १४२	छयगति	२१३४०	तिर्यग्ध्वनि	११५४
गर्ममोक्ष (प्रसव)	२१११५२	छेद	३१३१८८	तीक्ष्णत्व	२१५४
गर्भे	११३११९	छेदन	२११५	तृप्ति	२११३४
गर्हितगोर्णि	२१११२८	"		"	३१३१८८, ८१
गर्हितवाह	२१११२	"		तेजोविरति	११११८
गर्भोदश	२११२९	"		तोषण	२१३२२

पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.
राम	२११३९	धृति	३१३१८१, १६२	न्यासापेण	३१३१२४
प्राण	२१३१५	द्वयोक्ति	२१४१९	प	
"	३१३१३४	द्विकृति	११३१४	पयिकृतं	३१३१३८
त्रिधारा	२१११९	द्वेय	११३१४	परामिभूति	३१३१८०
त्रिकृति	२१३१४	ध		परिणाम	११११७
तत्परण	३१३१६६	धाम्यावरोध	३१३१०२	परिभाषण	३१३१८५, १०
स्वरा	२१३१९९	धापन	२१२१८	परिभाषा	३१३१४०
थ		धारण	२१३१८	परिवृत्ति	११३१२०
थूकृति	२११३८	धिक	३१३१८, २४	परिवेषण	२१२१९
दश	२११३०	धूर्तक्रिया	२१५१३	पर्याप्ति	३१३११, ४६, ११८
दम्भ	३१३१२७	धृति	३१३१९९, १६१	पलायन	२१३१५३
दम्भेच्छा	२१३१२५	धीर्य	३१३१२४०	"	३१३१४८
दरिद्रत्व	११११४	ध्यान	११३१८	पाक	२१४४८
दधान	३१३१२४	ध्वनि	३१३१६०	"	३१३१८०८
दान	२१३११	ध्वंसन	३१३१६६	पान	२११२४
"	३१३१८, ६५, ८१,	न		पालन	३१३१६८, १५६, १८१, २०९
९७, १२१, १२४,		नमस्कार	३१३१३२	पितृदान	२१३११२
१५५, १६१		नाशन	२१३१८७	पूजन	३१३१२४, ३१, ३५
२१५८		निकार	३१३१२६	पूजा	३१३१३५, २३८
दाह	३१३१२	निकेत	३१३१२८	पूण	२१३२१
दीपन	२१११४	निद्रा	११३१६६	"	३१३१५४, १५६, २०९, २११, २२३
दीप्ति		निम्दा	११३१४४	पोष	३१३१६६
"	३१३१२५, ५६, ६१,	"	३१३१८७	पोषण	३१३१६०
८७, ९५, १११, १२४		निरसन	३१३१२४	प्रकम्पन	३१३१२०१
१५७, १६८, १६५,		निराकृति	११३१३८	प्रकम्पन	२१३१७२
१९०, १९७		निरोचन	२१३१६६	प्रकाशन	११३१२९
१३१२		निर्णय	११३१४४	प्रक्षेप	२१३१४४
दुःख	३१३१६७	मिर्णवृत्तेन भजन	३१३१३७	प्रजन	३१३१४२
दुःखं	२१५१९	मिवास	३१३१५५, १९५	प्रगति	२१३१५
दुष्कृत	३१३१४६	निशामन	३१३११६, ११७	प्रतिघात	३१३१८८
दृष्टि	३१३१४६	निष्कप	२१५१४४	प्रतिघात	३१३१८८
देयन	३१३१४२, १९७	निष्पत्ति	३१३१७५	प्रतिघात	३१३१८८
देवावा	३१३१२१, १३८	निधेर्गति	२१३१४२	प्रतिघात	३१३१८८
दैव्य	३१३१५१	नृप	२१११२५	प्रतिघात	३१३१८८
दैव्यप्राकोचपती-		नैपुण्य	२१३१२१	प्रतिघात	३१३१८८
हयर्ष	११२१२१	न्यास	२१३१२७	प्रतिघात	३१३१८८
दोह	२१३१३४				
दोहातुकल्य	२१३१३४				

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
प्रतीक्षा	२३११८	बाल्य	३३११३, १९४
प्रत्यक्ष	११२१७	बीभत्स	१३१२३
प्रत्यभिज्ञान	११२१३	बुद्धि	३३१११६
प्रमद	३३११९३	भ	
प्रमा	११२१७	भक्ष	३३११९१
प्रमाद	३३११९३, १९६	भङ्ग	२३१८९
प्रयोजकाज्ञय	२३१७५	भय	३३११९८, १८३, १९९
प्रवेश	३३१८१	भरत्स	३३११९८, २१६
प्रवृत्त	११४३३	भाग	३३१८१
प्रसव	३३११२९, १४८	भावकृति	३३११८
प्रस्नय	२३४३४	भाषण	३३११५६, १६
प्राक्कथ	३३१११	भाषा	३३११२८
प्राणन	३३११०५, २१५	भास	३३११५२
प्रापण	२३११६	भासन	३३११३४
"	३३११७, ११९, १८८	भीति	१३१८
प्राप्ति	३३१६०	भीमार्थ	३३११८९
"	३३१११	भुक्ति	२३११८६
प्रीति	१३३६	भूषण	२३११११
"	३३११८१, १८२	"	३३१११०
प्रेमसा	३३१६९	भूषा	३३११५६, २१९
प्रेरण	२३११२	भूषाधामोचन	२३११३३
"	३३११५८, १९२	भूषाज्वनि	११११२१
प्रेषण	२३११०	भेद	२३११२४
प्रोच्छ	२३४३५	भेद्वन	२३११०
प्लव	३३३१३०	भेषज्य	२३११५३
प्लुतगति	२३३३६	भोजन	२३११२०
प्लुति	३३३३६	"	३३११४५, २३६
व		भोजननिवृत्ति	३३३११९, २१६
बन्ध	३३३१६१	भ्रंश	३३३१००
बन्धन	३३३१२५	भ्रम	२३३१४७
बन्धुक्रिया	३३३११०३	भ्रातृपाक	२३३१४९
बल	३३३१२९, २१८	म	
बलात्कार	३३३१४६	मजन	२३३१२
बलात्कृति	२३३१२२	मद	३३३१०
बलाद्वरण	२३३११७	मनसागोचरीकार	१३३१३
बलापण	२३३१७९	मनस्वित्य	१३३१४
बाचन	३३३११८	मन्मथकण	३३३१४८

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
मन्थन	३३३१४८	मन्दगति	२३३३७
मन्दगति	२३३३७	मन्वाक्ष	३३३१२९
मन्वाक्ष	३३३१२९	मरण	१३३११७
मरण	१३३११७	मस्तोगति	३३३१३६
मस्तोगति	३३३१३६	मद	२३३१८६
मद	२३३१८६	माङ्गल्य	३३३१३३
माङ्गल्य	३३३१३३	माद	३३३३३७, ४५
माद	३३३३३७, ४५	माधुर्य	३३३१२३८
माधुर्य	३३३१२३८	माध्यस्त्य	२३३१२९
माध्यस्त्य	२३३१२९	मान	१३३११५
मान	१३३११५	"	३३३११९, १९९
"	३३३११९, १९९	मानस	३३३१५४
मानस	३३३१५४	मारण	३३३१२२
मारण	३३३१२२	मार्गसंस्कार	३३३१२१
मार्गसंस्कार	३३३१२१	मिति	१३३११७
मिति	१३३११७	मिथ्याज्ञान	३३३१०८
मिथ्याज्ञान	३३३१०८	मिथ्याभिर्ज्ञान	१३३१३३
मिथ्याभिर्ज्ञान	१३३१३३	मिश्रण	२३३३३८
मिश्रण	२३३३३८	"	३३३१४७, २०८
"	३३३१४७, २०८	मुण्डन	३३३१२३
मुण्डन	३३३१२३	मुद्रण	२३३१०
मुद्रण	२३३१०	मृतिभाव	३३३१२८
मृतिभाव	३३३१२८	मेदन	३३३१२७
मेदन	३३३१२७	मेधा	१३३१५
मेधा	१३३१५	"	३३३११३, ११४
"	३३३११३, ११४	मैत्री	३३३१३८
मैत्री	३३३१३८	मधुन	२३३१४५
मधुन	२३३१४५	मोक्ष	३३३१४४
मोक्ष	३३३१४४	मोचन	३३३१७३, १७६, १७७, २१०, २११
मोचन	३३३१७३, १७६, १७७, २१०, २११	मोव	३३३१०
मोव	३३३१०	मोह	१३३१४४
मोह	१३३१४४	"	३३३१४४
"	३३३१४४	मोहन	३३३१२९
मोहन	३३३१२९	मौल्य	२३३१२८
मौल्य	२३३१२८	"	३३३१८५

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
मक्षण	३३३१२००	य	
य		याचना	२३३३०
याचना	२३३३०	"	३३३३३, ४, १५, २०, ३१, ८१
"	३३३३३, ४, १५, २०, ३१, ८१	यान्नाथप्रद्वन	१३३३४
यान्नाथप्रद्वन	१३३३४	युद्ध	३३३१८८
युद्ध	३३३१८८	"	३३३१८४
"	३३३१८४	र	
र		रक्षण	३३३१५४, ६५
रक्षण	३३३१५४, ६५	रक्षा	३३३१८१
रक्षा	३३३१८१	रजिमत	३३३१३
रजिमत	३३३१३	रिद्ध	२३३१२०
रिद्ध	२३३१२०	रुचि	२३३१५५
रुचि	२३३१५५	रुज्	२३३१५१
रुज्	२३३१५१	"	३३३१४२, ७८
"	३३३१४२, ७८	रोदन	१३३१४७
रोदन	१३३१४७	"	३३३११६, १०५
"	३३३११६, १०५	रोपण	२३३१७
रोपण	२३३१७	रोप	३३३१२३७, २३९
रोप	३३३१२३७, २३९	ल	
ल		लज्जा	३३३१६५
लज्जा	३३३१६५	लघन	३३३१२३
लघन	३३३१२३	लिप्तयोपस्थिति	३३३११८
लिप्तयोपस्थिति	३३३११८	लिप्सा	३३३१२
लिप्सा	३३३१२	लोहित्य	३३३१५९
लोहित्य	३३३१५९	व	
व		वक्षन	१३३१११
वक्षन	१३३१११	वयोहानि	३३३११८
वयोहानि	३३३११८	वर्णन	२३३१४१
वर्णन	२३३१४१	वर्जन	२३३१४०
वर्जन	२३३१४०	वर्णक्रिया	३३३१२३
वर्णक्रिया	३३३१२३	वर्धन	२३३१४१
वर्धन	२३३१४१	वर्ध	३३३१४१
वर्ध	३३३१४१	वयोहानि	२३३१४
वयोहानि	२३३१४	वाक्य	३३३१०५

पर्यायाः	का.व.प.	पर्यायाः	का.व.प.
वातगति	२३३१४५	विचम्भ	३३३१६१
वादिप्रवहण	३३३११६	वीणयोपगान	१३३१२५
वान्ति	२३३१३१	वृकताब्द	१३३१३
वारण	३३३१७६, ११०	वृत्ति	३३३१६३, १३४
विकलगति	२३३१४१	वृद्धि	१३३१८
विकास	१३३१९	"	३३३१८१, ८४, ९३, १३५, १४४, १४५, २३५
विक्रम	३३३१८०	वेगगति	२३३३३
विक्रय	२३३१९	वेदमाषष्ट हृत्पर्य	१३३१४
विकृति	३३३१७२	वेष्ट	२३३१५४
विशेष	२३३१२३	वेष्टना	२३३१५४
विज्ञ	२३३१२३	वैकृत	३३३१०५
विजिगीषा	३३३१६२	वैकृत्य	२३३१२०
विह्वल	२३३१६	वैतुल्यकरण	२३३१४४
वितर्क	१३३१९	वैमनस्य	३३३१२३७
विचोत्सग	२३३१२९	वरशुद्धि	३३३१२७
विद्याप्रवहण	३३३१८६	वेराग्य	२३३३३०
विनाश	१३३११६	व्यक्तवाक्	३३३१४६
विप्रण	१३३३५	व्यक्ति	३३३१२००
विभाग	२३३१२६	व्ययन	३३३३३५
विभ्रम	१३३१६	व्यवहार	२३३१४१
विमति	१३३१७	"	३३३१६५
विलम्बन	२३३१७	व्याप्ति	२३३१६५
विलसन	३३३११९	"	३३३१८९, १५३, १८०
विलक्षण	३३३१२९, १०७	व्युष्ट	३३३११
विवासन	३३३१२५	व्युत्ति	२३३११
विवृति	२३३१२६	व्योमगति	२३३३३४
विवेक	१३३१२३	मतादेश	३३३१८५
विशरण	१३३१२२	श	
"	३३३१४२, ६७, १०६	शकटकुजन	१३३१२३
विक्षाणन	३३३१८३	शक्ति	२३३१६२
विमान्ति	२३३१३५	"	३३३११
विह्वलण	२३३१३७	शङ्का	१३३११०
विश्वास	१३३१२२	शङ्कान्दन	३३३१४६
"	३३३१४५	शब्द	३३३११०, १७, ३७, ४४, ५७, ६२, ६६,
विस्तार	३३३१२७, २३३		
विस्मृति	१३३१२३		

पर्यायायाः	का.व.प.	पर्यायायाः	का.व.प.
७१, १२२, १२५, १२६, १२९, १८५, १८९		संवरण ३३११०४, ११२	
शब्दकर्मकार्य ३३१२०३		संवृति ३३१०७, १२०	
शब्दन्त ३३११३२		संशय ११२१८	
शब्दवचिन् ११५१		संश्रव ११२१७	
शास्त्रसम्बन्धि-		संश्लेषण ३३१२२४	
प्रोत्साह ११४२४		संस्कृति २१४१५३	
शाक्य ३३१२७		संस्त्यान ३३११०३	
शासन ३३११४३		संहृति ११४३१	
शास्त्र ३३११३		संस्कृष ११११०	
शिक्षण ११४३		संस्कृति ३३११७, ४८	
शिष्टि २३३३		संस्कृति ३३१११	
शीलन ११४५		संक्षेप ११४२७	
शुक्लत्व ३३१२		संक्षुधन २१४२३	
शुचि ३३१४०		" ३३१७१	
शुचीभाव २२२३		सङ्गति २१४३९	
शुद्ध ३३१०९		सङ्गतिकर्म ३३११२१	
शुल्पाक २१४१०		सङ्गतिकृति ३३११३८	
शेष २११३३		सङ्गम ३३१११४	
शैष्य ३३१८४		सङ्गत ३३११६	
शैष्य २१४१२		" ३३१४४, ७८, ८९, १२५, १८०	
शोक ११११९		सङ्ग २१४१२	
शोष २१४१९		" ३३१७४	
शोषण ३३१२२, १३१, १३३		सङ्गतर २३३५०	
शोष २११११		सञ्चा १११११	
" ३३११६०, २३१		सत्योक्ति ११४१६	
श्यामत्व ३३११४		सञ्चनि श्रुति २११२६	
श्रद्धा ३३१२३०		सनिन्दोपालम्भ ११४१७	
श्रद्धायुक्त २१११४		सन्ततगति २३३३९	
श्रवण ११२३०		सन्तर्जन ३३३१२	
श्रुति ३३३८१		सन्तान २१५२१	
श्लेष ३३३९१		सन्दीपन ३३३८२	
श्लोकोपस्तवन ११४२१		सन्देश २३३११	
श्लेष ११५२		सन्धान ३३३१७८	
श्वेत्य ३३३१९९		सन्धुक्षण २१४४७	
स ३३३१७०		सन्नाह २३३२६	
संरादि ३३३१७०			

पर्यायायाः	का.व.प.	पर्यायायाः	का.व.प.	पर्यायायाः	का.व.प.
स्थान ३३३२८		स्मृति ११४१८		हस २१११६	
स्थिति १११४		" ३३३१५०		हसन ३३३१५१	
स्थिरकृति २३३५		स्यन्दन ३३३११९		हस्तिध्वनि ११५१९	
स्थिति २३३१४, १९६		स्युति २१५२		हिसन ३३३११३, ११४	
स्नान ३३३१७८		श्रव २१४३६		हिंसा ३३३१११, १४, १५, ३६, ३९, ४४, ४८, ५५, ५६, ६५, ७३, ७९, ८१, ८३, ८४, १०४, १२०, १४०, १५४, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १८४, १८६, १८७, १८८, २१८	
स्नेह १३३१९		स्वप्न ३३३१७, १९२, २४०		हिक्का ११५१४	
" ३३३१७६, १७७		स्वप्रकाशन ३३३१३७		हृति ११४३०	
स्नेहन ३३३१४४, २११, २२८		स्वाद ३३३१९५		हृति ३३३२२७	
स्पर्शन २३३२८		स्वाम्यर्थ ३३३१८१		हेतुतोद्भूत २३३७१	
स्पर्धन ३३३१२२		स्वीकार ३३३१७१		ही १३३१	
स्पर्धयाहव ११४३२		ह ३३३२२८		ह्लाद ३३३१८	
स्पर्श ११२३३		हरण ३३३२२८		हरण ३३३१४	
स्पर्शन ३३३१९४		हर्ष ३३३१०१			
स्पृहा ३३३१६१		हर्षण ३३३१७३			
स्फीतता ३३३१८		हलप्रह २३३१५			
स्फूर्ति ११२११		हविरासेक ३३३१५५			
स्मरण ११२१९		हविर्दान २३३१५			

इति पर्यायार्थसूची ।

पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.
७१, १२२, १२५, १२६, १२९, १८५, १८९		संवरण ३३११०४, ११२		सन्निकर्ष ३३१११५	
शब्दकर्मकार्य ३३१२०३		संवृति ३३११०५, १२०		सम्प्राप्त २१२३१	
शब्दन् ३३११३२		संशय १११८		समवाय ३३११३३	
शब्दवाचिन् ११५११		संश्रव १११२४		समुच्छ्वास ३३१३४	
शास्त्रसम्पन्नि-		संश्लेषण ३३१२२४		सम्प्राप्ति ३३११	
प्रोत्साह ११४२४		संस्कृति २१४१३३		सम्पर्जन ३३१२९, १०७, २२९	
शास्त्र ३३१२४०		संस्थान ३३१२०३		सम्पत्ति २३११४	
शासन ३३११४३		संहति ११४३१		" ३३१६०, ६२	
शास्त्र ३३११३३		सङ्कल्प ११२१९		सम्भव २१४१६	
शिक्षण ११४३		सङ्कोच ११११०		सम्भावना ११२११	
शिटि २३३३		सङ्कलेश ३३१४७, ४८		" ३३३१	
शौलन ११४१५		सङ्कलेशान ३३३११		सम्मार्ग २१४४५	
शुक्लत्व ३३१२		सङ्कष ११४२४		सव्ययित्कर्ष २१५१५	
शुचि ३३१४०		सङ्कषण २१४२३		सहन ३३३१०	
शुचीभाव २१२३		" ३३३१०१		साहचर्य ११४३९	
शुद्ध ३३३१०९		सङ्कति २१४३९		सामन्वितलोकन ११४२३	
शुद्धाक २१४१०		सङ्कतिकर्म ३३३१२१		सामर्थ्य ३३३१, २०	
शेष २११३३		सङ्कतिकृति ३३३१३८		साहसिक्य २१५१८	
शेष ३३३१८४		सङ्क्रम ३३३११४		" ३३३२०१	
शेषिष्य २१४४२		सङ्क्रान्त ३३३१६		साहित्य ३३३११	
शो ११३१९		" ३३३४४, ४८, ८९, १२५, १८०		साध २३३१५	
शोष २१४१९		सङ्क्रय २१४१२		सिद्धि १११३	
शोषण ३३३२२, १३१, १३३		" ३३३४४		सुरतशब्द ११५१२	
शोच २११११		सङ्क्रार २३३१०		सुवन ११४४०	
" ३३३१६०, २३१		सञ्चा १११११		सेक २१४१०	
श्यामत्व ३३११४		सन्त्योक्ति ११४६		सेचन ३३३१०	
श्रद्धा ३३३१३०		सञ्चलित श्रुति २३३२६		सेम्याग्मियान २३३१५	
श्रद्धाश्रुति २३१४		सन्तिगति २३३३९		सेवन ३३३१३३, १८५, २०१	
श्रवण ११३३०		सन्तर्जन ३३३१२		सेवा २३३१३३	
श्रुति ३३३८९		सन्तान २१५२१		सोमरक्षण ३३३१३३	
श्रुतेष ३३३१९		सन्दीपन ३३३८२		सौख्य ३३३३६	
श्रुतीकोपस्तवन ११४२१		सन्दीपन २३३११		स्वप्न २१५१७	
श्रवणनि ११५१२		सन्दीपन ३३३१७८		" ३३३१७९	
श्रवत्य ३३३१९९		सन्दीपन २१४४७		स्त्व ३३३१५	
स ३३३१७०		सन्दीपन २३३२६		स्त्व २१५१०	

पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.	पर्यायार्थाः	का.व.प.
स्थान ३३३२८		स्थिति ११४१८		हस २३३१६	
स्थिति ११४१४		" ३३३१५०		हसन ३३३१५१	
स्थिरकृति २३३४		स्थान्य ३३३११९		हस्तिचरि ११५१९	
स्थिर्य २३३८		स्थिति २१५२		हिसन ३३३११३, ११४	
" ३३३१४४, १९६		स्त्रव २३३३६		हिसा ३३३१११, १४, १५, ३६, ३९, ४४, ४८, ५५, ५६, ५९, ७३, ७९, ८९, ८३, ८४, १०४, १००, १४०, १५४, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १८४, १८६, १८७, १८८, २०८	
स्नान ३३३१५८		स्वप्न ३३३४०, १९२, २४०		हृ ११५१४	
स्नेह १३३१९		स्वप्नकाशन ३३३१३७		हृति ११४३०	
" ३३३१५६, १७७		स्वाद ३३३१५५		हृति ३३३२२०	
स्नेहन ३३३१५४, २११, २२८		स्वाभ्यर्थ ३३३१८९		हेतुलोप्सुत २३३१७१	
स्पर्द्धा २३३२८		स्वीकार ३३३१७१		ही १३३१	
स्पर्द्धन ३३३१२२		हृति ३३३१२८		ह्लाद ३३३१८०	
स्पर्द्धाहव ११४३२		हृति ३३३१२८		हरण ३३३१४४	
स्पर्द्धा ११४३३		हृति ३३३१२८			
स्पर्द्धा ३३३११८		हृति ३३३१२८			
स्पर्द्धा ३३३१६१		हृति ३३३१२८			
स्पर्द्धा ३३३१६		हृति ३३३१२८			
स्पर्द्धा ११२११		हृति ३३३१२८			
स्पर्द्धा ११२१९		हृति ३३३१२८			

इति पर्यायार्थसूची ।

END

École française d'Extrême Orient
Photo-Archives
Centre de Puducherry
No 19 & 16 Dumas street
Puducherry

END

École française d'Extrême Orient
Photo-Archives
Centre de Pudukcherry
No 19 & 16 Dumas street
Pudukcherry